

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

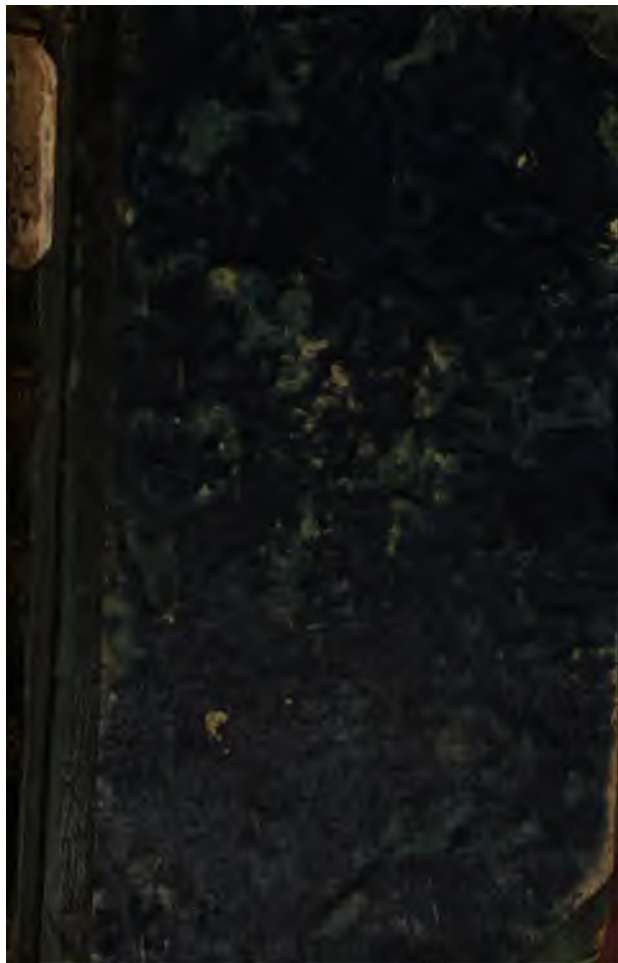
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

GENSENEY

UNIVERSITY OF MICHIGAN
TO GENERAL LIBRARY
SERIALS ACQUISITION
300 N ZEEB RD
ANN ARBOR MI 48106-1500

JA
69
B788
1657

A 449416

DUPL

1

2

3

4

5

6

7

Boxhorn, Marcus Zuerius
= MARCI ZUERII
BOXHORNII,

In Academia Lugduno-Batava quon-
dam Professoris publici,

INSTITUTIONUM
POLITICARUM
LIBRI DUO.

Editio altera, Priori longè emendatior.

LYGD. BATAVOR.

Apud NICOLAUM HERCULIS, & ABRAHAMUM à GEERVLÏET, 1657.

Bates
De Ciccio
6-24-1925
9194

MARCI ZUERII BOXHORNII
INSTITUTIONUM
POLITICARUM
LIBER PRIMUS.

June 9, 1726

CAPVT I.

De Politica Scientia & Usu.

§. I. **P**OLITICA, Scientia
est, quæ constituendæ,
conservandæ, augendæ-
que Reipublicæ curam ac rationem
trahit.

§. 2. Quæ quidem dupliciter no-
bis venit consideranda, & quatenus ab
usu separata est, & quatenus ad eum
refertur.

4 *Marci Zuerii Boxhornii*

§. 3. Usus & scientia inter se ut plurimum diversa & distincta sunt, ita tamen cognata, ut, quin hæc ad alterius præsidium plurimum conferat, dubitari non possit, adeò ut scientia ab usu divellenda non sit, & illa huic optimo consilio præmittatur.

§. 4. Scientiæ fundamenta sunt ratio æquæ & boni; & res Imperiorum generatim consideratæ.

§. 5. Usus fundamenta sunt, Prudentia, & res Imperiorum singulares.

§. 6. Scientia facit, ne in rationem cujus perpetuus in Republica usus est; Usus, ne in hanc, aut istam Rempublicam, & hæc aut ista ejus negotia, peccemus.

§. 7. Scientia denique, quamvis Rempublicam, & ejus bonum; Usus Respublicas singulas, & singula alia, ac propria earum commoda, pro hominum, rerum, ac temporum varietate, considerat.

CAPVT II.

*Quid Respublica sit, & quæ
prima ejus origo?*

§. R Espublica est Imperium corporum multorum ad agnosendam ejusdem Imperii Majestatem, iisdem legibus omnium & singulorum, utilitatis causa, imbutum.

§. 2. Imperia verò & publicæ dominationes gradatim provenerunt.

§. 3. Primum quidem Imperium ex jure naturæ profluxit. Estque quod parentum in liberos & nepotes, & ex his genitos appellamus. Estque Respublica hæc quasi seniorum cognatorum, quod Imperium humani generis exordio, cum longævi & sæcundi essent mortales, usum habuit.

§. 3. Vis ac anima ejus Imperii consistit in pietate; Usus autem in numerosæ familiæ regimine atque conservatione.

6 *Marci Zuerii Boxhornii*

§. 5. Secundum imperium ex jure gentium prognatum est, estque, quo gentes omnes eidem rationi, & unanimi consensu receptis institutis, se, velut legi, subjecerunt. Estque illa universalis *Respublica omnium omninò hominum.*

§. 6. Vis hujus imperii consistit in ratione; Usus autem in totius generis humani conservatione & incolumitate.

§. 7. Tertium imperium est, quod ex singularum gentium utilitate, necessitate, & proprio, seu civili jure, peculiare, & à cæteris diversum, manavit, estque *Respublica singularum nationum.*

§. 8. Vis ejus consistit in peculiari civili ratione; usus autem non tam omnium hominum, vel populorum, quàm quorundam commodis ac saluti est adæquatus.

§. 9. Nam auctis numero hominibus, iis in oriente locis, quæ primò habitata sunt, cum omnibus sustentandis

patriâ ditio impar esset, alii alias atque alias sedes quærere & inhabitare necesse habuerunt.

§. 10. Accessere ad ea domesticæ dissensiones & injuriæ, quibus divisi in factiones mortales, agros tandem & dominia divisere.

§. 11. Atque ita distinctis in oriente, & aliis dominiis, distinctæ & suæ singulæ jurisdictiones & Respublicæ, vel ejusdem, vel diversæ formæ, placuere.

§. 12. Quæ Respublicæ & Imperia initio modicæ extiterunt, dum necessitatis tantum suæ & suorum, non autem ambitionis, in constituendis sibi limitibus, quisq; habuit rationem.

§. 13. At verò, natis interim, & crescentibus injuriis, quibus populi divisi, & potentia jam, opibus ac multitudine hominum, inæquales, in mutuum exitium ferebantur, plures vicinæ gentes, & Respublicæ modicæ tandem sese conjunxerunt, & iisdem Principi-

CHESNEY

UNIVERSITY OF MICHIGAN
GENERAL LIBRARY
WILLIAMS BATES
BEQUEST

JA
69
B788
1657

A 449416

DUPL

pere & invadere imperium, quàm expectare, maluerunt.

§. 6. *Electio* populi fuit, *occupatio* Principum in populum, virorum aut optimatum.

§. 7. Ac proinde in *occupationibus* plurimum potestatis derivatum est in unum, aut plures, imperia occupantes. In *electione* autem, plus remansit penes populum, seu subditos, libertatis.

§. 8. Ex *occupationibus* aut *electionibus* nata est successio.

§. 9. Nam successio ordine naturæ posterior est electione, & occupatione, ex qua profluxit.

§. 10. Ex *electione*, ubi ea lege Principem elegit populus, ut & ejus posteri, post decessum ejus, imperio potirentur.

§. 11. Ex *occupatione*, ubi Principes vel semel partam dominationem, & eandem confirmatam, subditis vel frustra obstantibus, vel conjunctibus,
vel

Institutionum Politicarum Lib. I. 11
vel volentibus tandem, ad liberos, vel
ut patrimonium, & hæreditatem, trans-
miserunt.

§. 12. Subditi sunt, quibus obse-
qui gloria relicta est.

§. 13. Illi autem duorum generum
sunt, vel enim reguntur, ut promiscua
multitudo civium: vel regunt, & regun-
tur, ut inferiores, quos subalternos
vocant Magistratus.

§. 14. Nam, cum habeant, aut ac-
cipiant, à supremis rerum arbitris, li-
mites mandatorum, in eorundem exe-
cutionibus tam obsequium superiori-
bus deferre, quam in inferiores diffun-
dere imperium videntur.

§. 15. Iam verò, cùm contra na-
turam, & primævam hominum liber-
tatem sit, alteri subesse, *nullumque*, ut
Seneca loquitur, *animal, morosius re-*
ctorem ferat, quàm qui cetera domat,
omnino nexum statuendum esse oportet, quo Imperantes & subditi, non tar-

tum arctissime, sed & libentissime sibi invicem devinciantur.

§. 16. Nexus ille, & suprema Imperii omnis vis & anima, in imperantium ac subditorum mutuo, invicto que consensu, consistit.

§. 17. Consensus ille decem rationibus potissimum non obtinetur tantum, sed & conservatur.

§. 18. (I.) Si utilitatis publicæ, & communis omnium cura perpetua, studiumque, sit penes Magistratum.

§. 19. (II.) Si quodvis, quod in subditos derivatur, imperium, cum rationibus & immotæ observationis legibus, quæ ex ratione natæ sunt, & receptæ, sit conjunctum.

§. 20. (III.) Si, ubi id per admiffam imperii formam licet, pars aliqua publicæ curæ omnibus Reipublicæ membris permittatur.

§. 21. (IV.) Si sua officia accuratè expleant supremi Magistratus.

§. 22. (V.)

§. 22. (V.) Si maximè ad animum & curam revocent publica & privata incommoda suorum, sive in iis præveniendis, sive in iis, quæ exorta sunt, tollendis, sive denique iis, aliâ felicitate aut liberalitate publicâ, minuendis.

§. 23. (VI.) Si civilia imperantium sint ingenia, ad eò, ut in iis subditi ipsi sibi quasi imperare videantur, dum quævis justissima eorum desideria expleantur ab Imperantibus.

§. 24. (VII.) Si suo exemplo præeant omnibus, in iis, quæ dura & gravia, & tamen necessaria, populo imperantur.

§. 25. (VIII.) Si pietas & religionis cultus exquisitus quibusvis in Imperantium consiliis, conspiciatur.

§. 26. (IX.) Si concordēs inter se agant, quotquot sunt Magistratus.

§. 27. (X.) Si in novis, & mutatis imperiis, ea statim tollantur mala, & avertantur, ob quæ priorem imperii formam subditi meritò muta-

tam voluerunt.

§. 28. Ubi isthæc omnia curaturi sunt vel primi, vel novi Magistratus, nihil unquam in subditis obsequii, nihil debitæ sibi reverentiæ, nihil denique ad pacem Imperii factum, desiderabunt, & æternitatem.

C A P V T I V .

Quid Majestas. Quæ Imperantium & Reip. Majestas. Quæ lex Majestatis. Quomodo debeat conservari Majestas.

§. 1. CUM cæteris præsentis supremi Magistratus, à cæteris distinguuntur, & in cæteros valët Majestate.

§. 2. Dupliciter autem venit consideranda Majestas, quia vel ex imperantibus, vel ex obsequentibus vim habet.

§. 3. Majestas quæ vim ex Imperantibus habet, est insita quædam animi vis ac magnitudo, qua, qui supra
cæ-

Institutionum Politicarum Lib. I. 15
ceteros excellunt, cæteris debent
imperare.

§. 4. Majestas, quæ vim ex obse-
quentibus habet, est nihil aliud, quàm
sanctum, constans, & immotum judi-
cium subditorum, quo sibi omninò
persuadent, illos, qui præsumt Reipu-
blicæ, jure ac meritò præesse, & posse,
& debere.

§. 5. Quod judicium subditorum,
sic etiam confirmatur, si imbuti sint
certâ illâ opinione, à Deo, & cælitus
institutos esse Magistratus, quò illud
breve Tertulliani ad Scapulam facit:
*Colimus Imperatorem sic, quomodo & nobis
licet, & ipsi expedit, hominem à Deo secun-
dum, & quicquid est, à Deo consecutum, solo
tantum Deo minorem.*

§. 6. Adeò, ut Majestas hæc sit po-
testas prima ordine & summa, quam,
qui præsumt Reipublicæ, obtinent &
exercent in subditos.

§. 7. Hæc autem in unius imperio
clu-

elucet maximè, in populi autem & optimatum statu, universis quidem illa, sed non singulis, tribuitur.

§. 8. Omnis illa imperantium Majestas, legibus Majestatis, rectoque ejus usu, stabilitur & conservatur.

§. 9. Lex Majestatis est, quâ animadvertitur, & ultima supplicia, nec remittenda, decernuntur in eos, quibus in supremos Magistratus, cum insigni quodam omnium & totius Reipublicæ detrimento, peccatur.

§. 10. Quæ lex, cum certum munimentum sit Majestatis, in nullam ejus partem impunè unquã debet impingi.

§. 11. Rectus usus Majestatis est, quo & conservatur, cum impenditur, ubi, & quodocunque, & inter quoscunque necesse est, quem inter hæc præcepta cohibemus.

§. 12. (I.) Qui suam lædi nolunt, aut violari Majestatem, in alijs eandem ledere non præsumant, ne dent, & tandem

Institutionum Politicarum Lib. I. 17
dem accipiant ipsi, sibi, & Reipublicæ,
nociturum exemplum.

§. 13. (II.) Interest conservandæ
Majestatis, nunquam vacuum relin-
quere caput rerum, vel sedem Impe-
rii, aut uni alicui subditorum id com-
mittere, in quo præcipuum robur est
Majestatis.

§. 14. (III.) Majestatis est, & ad fa-
mam attendere, & sæpè gloriosa utili-
bus præferre.

§. 15. (IV.) Quæ Majestatis sunt,
non sunt transfundendæ, nisi in dignos,
& pares, repræsentandæ Majestati;
sed & providendum seriò, ne, ad re-
præsentandam Majestatem expediun-
dis publicis negotiis impositus, specie
obsequii, ipsam invadat.

§. 16. (V.) Majestatis etiam hujus
est, astringi legibus Majestatis, non au-
tem ita necessariò legibus, ab iis, quo-
rum Majestas est, profectis; etiam
ejusdem Majestatis est, omnino
adstri-

18 *Marci Zuerii Boxhornii*
adstrictam legibus Gentium, & natura,
se profiteri.

§. 17. (VI.) Ad vim quoque facit
Majestatis, non, nisi in extremis & ma-
ximè dubiis rebus, quibus inferiorum
Magistratum autoritas impar fuit,
impendere præsentiam, & totam vim
Majestatis.

§. 18. (VII.) Huc quoque facit, in
extremis periculis, in quibus summa
Reipublicæ laborat, non alio uti jure,
quantumvis moribus & institutis re-
ceptis adverso, quàm solo illo Maje-
statis.

§. 19. (VIII.) Ad Majestatem con-
servandam confert plurimum, eam in
prædecessoribus atque actis eorum, ex
Majestate profectis, perpetuè obser-
vare & tueri, & pœnam læsæ in præ-
decessoribus Majestatis, pro muni-
mento habere suæ Majestatis.

§. 20. Atque hæc quidem Impe-
rantium Majestas est, cujus generatim
jus

Institutionum Politicarum Lib. I. 19
jus est, ut ubiq; & inter omnes inferiores, pares, & superiores, tanta, quanta est, & quomodo oportet, cognoscatur.

§. 21. Est & alia quædam ipsius Reipublicæ Majestas, quæ non tam vim Imperantium & personam, quam vim, statum, sive formam, seu incolu-
mitatem Reipublicæ, concernit.

§. 22. Illa vel domi adversum Imperantes & subditos, vel foris adversum exteros Principes, & populos, facit.

§. 23. Adversus domi Imperantes & subditos, definitur illa, immotâ observatione formæ, ordinisque, semel Imperii recepti, legumque, quæ pro eâ repertæ sunt, & vulgò fundamentales appellantur.

§. 24. Adversum cæteros definitur sui penitus juris, neque alteri cuiquam, vel populo vel Principi obnoxio Imperio, tam respectu eorum, qui imperant, quam qui obsequuntur.

§. 25. Ma-

§. 25. *Majestas illa Reipublicæ conservatur, si minima etiam quæque, ad constitutum Imperii ordinem, & illud supremum Imperium conservandum, facientia, domi ac foris constantissimè semper, ac quavis ratione tueamur.*

§. 26. *Neque enim hic quicquam cuiquam indulgendum est, cum; his neglectis, & læsis, totam tandem Rempublicam mutari, aut alterius Dominationi subire, necessum sit.*

§. 27. *Sed & hic quoque locus habet Majestatis lex, qua animadvertitur, & extrema, nec remittenda supplicia, decernuntur in eos, qui in formam summam, & ea, ex quibus incolumitas Reipublicæ maximè dependet, sunt peccaturi.*

CAPVT V.

De Libertate, quid, & quotuplex sit, populi, quàm illa sit diuersa, in quo maximè consistat, quomodo denique illa sit conseruanda.

§. 1. **U**T Majestas, ad vim eorum facit, qui imperant, ita libertas, ad vim & securitatem eorum, qui obsequuntur.

§. 2. Dicitur verò libertas, & quatenus exterorum, & quatenus suorum dominationem spectat; hanc libertatem obsequii, illam libertatem Imperii non incommodè appellamus.

§. 3. Libertas imperii, & quæ cæteros concernit, est potestas omninò summa, habens in semetipsâ, & intra semetipsam, plenum, & perfectum jus imperandi, adeò, ut non nisi soli

foli Deo, obnoxia, neque propter se parem, neque supra se quempiam superiorem agnoscat.

§. 4. Sic populum liberum describit Proculus J Ctus *in l. Non dubito, §. 1. ff. de capt. & postlim. &c. Liber, inquit, populus est is, qui nullius alterius populi potestati est subiectus, sive is fœderatus est, sive a quo fœdere in amicitiam venit, sive fœdere comprehensus est, ut is populus alterius populi Majestatem comiter observaret.*

§. 5. Adeo, ut illa libertas nihil sit aliud, quam ea Majestas, quæ Reipublicæ esse, & dici, superius demonstratum est *cap. 4.* itaque de ea non est hîc iterum agendi locus.

§. 6. Libertas obsequii, & qua imperantium sibi respicit dominationem, est potestas omnino summa, & maxima populi, quam indissolubili nexu astringit sibi, & obstrictos habet perpetuo Imperantes, ad ea omnia, in quantum licet, agenda, quæ promovendæ
saluti

Institutionum Politicarum Lib. I. 23
saluti publicæ, conservandæque Imperii Majestati faciunt, & explenda, quæ certis legibus & conditionibus, in quas sub initia Imperii, id adjuratum est, definiuntur, & Imperaturis præscribuntur.

§. 7. Estque id, quod in omnium gentium, quavis ætate, votis, scriptis, & ore, celebratissimum, dulce bonum libertatis est nomen, quam in supremos Magistratus, velut Imperium, exercent obsequentes, imò & eos ex communi omnium gentium jure Imperio exuunt, nisi obsequantur.

§. 8. Duplex autem vis & anima est omnis hujusmodi libertatis, nimirum vel Tacita, vel Expressa.

§. 9. Tacita, quæ in deferendo Imperio, licet non expressa, tamen semper expressa existimatur, est ea autem *Salus populi*, ut verbo dicam, ad quam conservandam, promovendam & augendam, solo titulo accepti Imperii, astringuntur.

astringitur, quisquis Imperium accepit.

§. 10. Expressa est, quæ versatur circa singulares & certas quasdam leges, ac conditiones, disertim propositas, quas sanctè se, & perpetuò observaturos, Imperaturi, ante Imperium, solenni juramento testantur; quibus, aut Imperantium libidine quædam exenta, arbitrio subditorum relinquuntur integra, aut Imperantium, ea singulatim mandantur, quæ omnino præstare tenentur, ac privilegia & immunitates à Majoribus accepta, rata habentur & confirmantur, aut denique quæ sub præcedentium Imperio gravis aut nimia auctoritas fuit, quantum expedit, coërcetur.

§. 11. Tacita illa in omnium omnino gentium, quamvis barbararum, iudicio invenitur, ac proinde earum etiam, quæ unius summo Imperio, nullis legibus attricto, se crediderunt.

§. 12. Nam

§. 12. Nam populus in deferendo Imperio, & obsequio, non potest non præsumi, etsi non expresserit, intendisse publicam utilitatem, adeò, ut ex JC^{torum} præceptis, illud huc traxerim, quod sibi debitum, quod jus suum, inutiliter sibi quis stipuletur.

§. 13. Jure autem gentium Salus populi imperantibus suprema lex data est.

§. 14. Sed cum sub unius summo Imperio singulatiim non eluceat subditorum libertas, ejusmodi Principatus, & libertas, apud Autores fere opponuntur. Et cum plerumque iniqua sint ita arbitria Imperantium, ut Tacitus loquitur, olim dissociabiles, libertas, & principatus, raro conjunguntur.

§. 15. Nihilominus meritò indignum judicare eum Imperio, ejusque dominationi subtrahere se potest, qui libertatis populi, in salute publicâ curandâ, non habet rationem.

§. 16. Expressa illa, nec inter omnes nationes, nec inter quas recepta est, uniformis aut eadem reperitur, dum, pro diverso gentium ingenio, quædam totam (si tacitam libertatem exceperis) servitutem, quædam totam libertatem, aliæ nec totam libertatem, nec totam servitutem; amplectuntur. Itaque alibi plus, alibi minus, populus sibi servavit, aut Imperantibus permittit, alibi paucis, & propemodum nullis, alibi pluribus, pro libertate subditorum facientibus legibus, autoritas Imperantium coercetur.

§. 17. Inter libertatis gloriam æstimantes præ cæteris gentes, leges illæ ad tria capita ferè revocata sunt.

§. 18. (I.) *Ad summam Reipublicæ.* Ne scilicet Principibus rerum bellum indicere, pacem, & fœdera inire, & ejus momenti alia, facere liceat, sine populi, & eum referentium ordinum, consensu.

§. 19.

§. 19. (II.) *Ad opes subditorum.* Ne scilicet iisdem liceat vectigalia, & tributa indicere, exigere, his nolentibus & invitis. Ad hæc alibi certus descriptus est fisco modus, quo ex utilitate publicâ placuit, non omnia, etiam ob crimen læsæ Majestatis, bona damnatorum, ei inferre, sed certam tantum & modicam eorum partem. Quin & plerunque Imperantes, Regalia, quæ sic vocant, aliaque omnia, in quibus vis & opes Reipublicæ sitæ sunt, donare, vendere, & alienare alio aliquo titulo, sine expresso populi consensu, prohibentur.

§. 20. (III.) *Ad Magistratus inferiores.* Ut scilicet eos aut nominandi, aut eligendi, suâ in urbe, suoque in districtu, quævis civium multitudo habeat potestatem, ut ne peregrini ad publicos honores promoveantur, sed & quod magis, ne Principes movere unquam loco possint eos Magistratus,

quorum curæ commissum est, prævidere & inter multa Principum odia, ne libertas populi ullatenus lædatur & minuat.

§. 21. Nam in iis quidem tribus, omnium maximum momentum est, ad conservandam libertatem; sic enim fit, ut Principes rerum, nec cum discrimine exponant libertatem, nec invadant opes subditorum, nervos tuendæ libertatis, nec denique metuere sibi necesse habent illi, qui adversum Imperantium inultiplices machinationes, ac insidias, constanter tuentur libertatem.

§. 22. Ejusmodi, & similia bona libertatis istius; vel initio primo Rerumpublicarum servarunt sibi gentes, quæ suos sibi Principes iis conditionibus ac legibus, elegerunt, vel mutata, ut nunquam sit, Rerumpublicarum forma; ac priorum Principum domo, subditi sibi stipulati sunt, vel ab Imperantibus; quorum facilia & suorum potius

potius libertatis, quàm propriæ potentiae augendæ, prona erant ingenia, precibus aut gratis obsequiis obtinuerunt, aut denique ab egentibus Principibus pecuniario sibi pretio nonnumquam redemerunt, ex eorum inter privatos innominatorum contractuum formula in quibus est: Do, ut facias,

§. 23. Itaque libertatis revocandæ, retinendæ, vel augendæ cupidis gentibus, nunquam negligendæ sunt ejusmodi occasiones, nam & rarò offeruntur.

§. 24. His vero contractibus, quo Imperantes subditis, & hi vicissim illis, obligantur, sanctam, strictam & immotam fidem illi jubent, neque quicquam illis contraponere licitum est, licet à Principe quidem ineuntur, illi tamen à solo illo solvuntur, quantum enim non obnoxius videtur civilibus legibus; rationis tamen tenetur, ut major legibus credatur, non est major contractibus, & mutuis pactio-

nibus, quas iniit, cum subjectis, quibusque se submitit.

§. 25. Quin &, si verum fatemur, in iis, ad instar privatæ personæ se habet; & subditus, cum quo conventum est, jus sibi acquirit æqualitatis, contractus enim non ineuntur, nisi inter æquales. Et sanè, quemadmodum jurato Principi obsequio jure deesse non possunt subditi, ita Princeps satisfacere cogitur, quæcunque, ejus obsequii, & sui Imperii obtinendi causa, solenni ritu subditis addixit: & cum omnes, maxime hîc Principes tenentur, quorum verba singula, vim legis habere debeant, & constantiam, nemo ambigat, plus fiduciæ, in contractibus cum iis rite iniitis, subditos merito posse collocare.

§. 26. Cæterum huic libertati quovis seculo, nostro imprimis, Tria se opponunt maxime.

§. 27. (1.) Ambitio Principum,
& non

& non tam latius, quàm acrius, sive, ut Histor. 4. Tac. loquitur, *sine fine dominandi libido*. Cùm tamen excelsum illud Principis vocabulum, nomen sit, non usurpandæ cujusvis, sed delatæ, adstrictæ legibus, & subditis profuturæ, potestatis; *Si libet, licet*, Julia consilium est, datum olim Antonino: melius & sanctius illud juris gentium; Non licere Principi, quod aversatur illis, de quibus inter Principem & subditos convenit.

§. 28. (II.) Adulatio eorum, qui non jam clam, sed palam, vulgatisque, ingenii, dicam, an nequitia, monumentis, Imperatium aures obstrepunt, docentes, Principes posse mutare leges, consuetudines, privilegia, subjectarum sibi gentium, pro alia atque alia temporis ratione, & oblatorum negotiorum diversitate. Neque esse Principis, fidei datæ, legibus, juratisque astringi, neque enim aliàs futurum inter illos,

& subditos discrimen ; Leges infra Principes, non illas supra hos esse.

§. 29. Sunt denique qui tradunt, non urgente necessitate tantum, quam facile sit fingere, sed nec illa oblata, pro arbitrio integrum esse Imperanti sequi, abnuere, mutare à subditis præscriptas, à Majoribus acceptas Leges, & observatas, iisque adversas edicere & promulgare.

§. 30. Placet plerisque his rationibus innixum consilium, & adeò, tanquam augendæ dominationi profuturum, sequuntur. Tamen eo ipso non tam plus potètiæ sibi conciliant, quam minus securitatis, & novam sibi fingunt Imperii formam, quâ ipsius faciunt Imperii jacturam. Seu, quod sentio, dicam: Illa exacta & summa potestas in victoribus Principibus quidem culpanda non fuerit, sed soli Principi adscribi non debet ; aliud enim lógè est victoris, aliud Principis manu,
Rem-

Reipublicam moderari. Victori quidvis licet, nisi quod ipsi licet nihil quo jus gentium violatur. Principi autem tantummodo licet, quantum ei populus voluit licere, itaque id non licet, quo libertas Reipublicæ, legibus certis descripta, & jurejurando confirmata, violatur.

§. 31. (III.) Libido Principum, qui accepto, in diversas situ, ac institutis, gentes, Imperio, sub unâ eâdemque maximâ, acerrimâ dominatione, omnes cupiunt continere, & nihil hoc aliud est, quàm ea, quæ diversæ magnitudinis sunt, ejusdem spaciî angustiis velle includere, & quod cum ipsa etiam pugnat natura, ut diversa non sint vel maneant, quæ tamen diversissima sunt.

§. 32. Mutant sæpe Reipublicas Principes, sed cum Principibus, quantumvis latè exposita sint alia eorum Imperia, non mutant libertatem,

tatem, sed à Principe non accipiunt aliarum, sibi subjectarum, gentium leges, sed suas præ se ferunt, easque non commendant tantum Principi, sed, jure & autoritate publicæ libertatis, eas necessario sequendas, etiam præscribunt.

§. 33. Verum cum plerisque Principum corrupta hæc, & iniqua manent, & adulantium potius nequitiam, quam justa subditorum desideria sequuntur, singulari quadam, in tuendâ libertate, curâ est opus, quam omnem triplici hoc præcepto includimus.

§. 34. (I.) Concors & pertinax inferorum Magistratum libertas, in tempestive præveniendis, & magnitudine idoneâ, tam animi, quam oris, rei tuendæ, omnibus, quibus aliquid decedere possit populi libertati, maximum hujus est munimentum, atque huc vocaverim illam Annal. 14. à Tacito laudatam, cujusque egere Romanam Rempublicam, dicebat Pœtus Thra-

sæ,

faa; cujusque in tanta fervientium patientia, totque malas Principum artes, totius jam orbis Imperia egent, Senatoriam libertatem.

§. 35. (II.) Nunquam Principi, etiam optimo, quicquam, etiam minimum, concedatur, quod libertati aversetur; neque enim minimum videri debet, quod facitis, quod Principibus magis indies blandientis, quod denique in majoribus maxime nocituri exemplis; si tamen contra urgeat subinde necessitas, adversum quam nulla consilia reperta sunt, aut Leges; necessitate expressum pessimum exemplum, eâ remota, damnetur statim, & tollatur.

§. 36. (III.) Vis semper distinguenda est ab umbrâ libertatis, hâc enim maxime libertatem gentium invadunt Principes. Umbra verò libertatis est illa, primo aspectu pulcherrima matrona, quæ tamen in sinu serpentem tegit, quâ Imperantes

vim subditis negant, ac speciem tantum, & nomen relinquunt libertatis, in qua sunt illa Tiberiana sub fin. *Annal.* 1. Tacito memorata, speciosa verbis, re inania, aut subdola, quæ, quanto majore libertatis imagine teguntur, tanto ad infensius servitium tandem erumpunt. Neque fallat umbra libertatis, si in iis, quæcunque petunt, aguntve Principes, seriò attendatur, quantum è Republicâ, & ejus libertate, ut alibi loquitur Tacitus, petatur aut agatur.

CAPUT VI.

De jure dominationis, quid illud sit? Quomodo id salva equitate, ab equitate ordinarii juris deflectat? qui denique ejus supremi termini & leges?

§. 1. **S**icut pro populo facit libertas, pro Imperantibus Majestas; ita hæc adnexum sibi habet jus dominationis. Quod licet ab ordinario privatoque jure nonnunquam deflectat, libertatem suam eo lædi, aut minus curæ Imperantibus eam esse, subditi non debent arbitrari.

§. 2. Nam sicut in rerum, Imperiique administratione, non licet semper, sui privati commodi, sibi que jure debiti, habere rationem, quæ tamen vitio Magistratum officit
sem-

semper, officietque publicis negotiis, (dicente Tacito) ita subditis, si rectè sentire velint, fas non fuerit de Magistratibus, jure dominationis, subinde publica privatis præferentibus, quicquam secius judicare. Itaque quid, quantumque eo liceat, nunc dicendum est, nisi quod ante omnia scienda illorum sententia veniat, qui nullum admittunt jus dominationis.

§. 3. Ajunt illi, aut statuit aliquid Magistratus summus contra leges divinas, & naturales, vel contra jura contractus, & pacta Reipublicæ, inter eum & subditos inita, & iniquè, nec jure id facit; aut nihil facit contra leges prædictas, & jura, seu pacta, & dubium non est, quin, vi summi Imperii, id facere possit. Addunt, quod si igitur summus Magistratus aliquid decernat, jubeat, vel constituat, quod legibus naturæ ac divinis & conventis Reipublicæ non adverfatur, quis non cre-

credat id omne jure Magistratûs & summi Imperii ab eo fieri posse, nec opus esse peculiari jure dominationis ?

§. 4. At verò, ut à summis Magistratibus nihil naturæ, nihil gentium juri, nihil pactis, in quæ singulatum conventum est, derogari posse judicamus; ita ab aliis civilibus legibus, ubi Reipublicæ ratio id flagitat, desistere eos posse, arbitrâmur, idque eorum jus est dominationis, & vis Principis, ut 4. *Annal.* Tacitus loquitur.

§. 5. Estque tam necessarium & receptum inter gnaros *Rerumpublicarum* sapientes, id nomen, quàm necessarius, & receptus est usus. Cùm enim civile jus, & proprium singularum *Rerumpublicarum*, pro angustiis suis, omnibus non possit temporibus accommodari, ac primi ejus autores, suorum potiùs, quàm sequentium temporum, habuerint rationem, nec habere potuerint, ob alios atque alios,
qui

qui inexpectati quotidie afferuntur, casus, quos ubi receptâ non licet, quavis utili in publicum ratione dispellere, est necessum. Jus illud dominationis ab omni retrò ævo, & omnes inter gentes laudatum est liberrimas.

§. 6. Sicut igitur jus naturæ corrigitur à jure gentium, jus gentium à jure militari, jus militare à jure legationis, legationis à jure civili; ita hoc jus civile, corrigitur, & quasi frænum sibi injici patitur, à jure dominationis, ut rectissimè lib. 4. c. 1. Clapmarus est locutus, nisi quod parem assensum non mereatur id, quod adjicit, juri dominationis omnia cedere jura; cedunt enim civilia & communia tantum, non divina, non gentium, non illa, quæ sibi semper integra, nulloque modo violanda, populus servavit.

§. 7. Arctius definit, & rectè, jus dominationis esse supremum quoddam jus, siye privilegium Imperantium,

tium, bono publico introductum, contra jus ordinarium, seu commune.

§. 8. *Æquitas* ejus, non ex privatis, sed publicis rationibus, non ex ordinario jure, sed, si isto non liceat uti, aut ex ejus usu incommodi aliquid acceptura sit *Respublica*, extraordinario necessarioque jure, quo & mala melius, quam ordinario præveniri, aut longe majora commoda in *Respublicam* derivari possint, metuenda est. Quod à populo, & ejus autoribus, non satis distinguitur, qui jus dominationis, ad privati juris rationes exigunt, ideoque ut unquam & tyrannicum, averfantur.

§. 9. *Privatæ* rationes sunt, quæ *Titii* aut *Mævii*; publicæ sunt, quæ non tam ipsorum, quam omnium potius, & sæpe cum privatorum istorum damno, respiciunt utilitatem.

§. 10. *Privatas* rationes accuratè observant *judices*, publicas autem, privatis postpositis, ubi aliter fieri non potest,

potest, supremi Magistratus; qui, si boni sunt, privatas nunquam negligunt, si pariter publicis possit satis fieri. Publicas autem, si prudentes sint, semper præferunt, ubi non, nisi privatis rejectis, Respublica potest juvari. Adeò, ut jure, sive arbitrio dominationis, æquissimum sit, quod ordinario & privato jure iniquum est, ac hujus respectu, aliquid ex iniquo illud trahere, à Tacito est affirmatum.

§. 11. Non tamen idcirco, cum Clapmario, legitimam Tyrannidem appellandam censeo, neque enim Tyrannis legitima dici potest, neque idem sunt, Tyrannis, & jus dominationis, cum hoc ad conservandam, illa ad subvertendam sit comparata Rempublicam. Neque interim abnuerim, in Tyrannidem facile illud posse deflectere, si quis facile sequatur, à Clapmario, & aliis, in medium introducta exempla, in quorum nonnullis,

Institutionum Politicarum Lib. I. 43
nullis, flagitium potius agnosco, quam
jus dominationis.

§. 12. Certi tandem limites defini-
endi sunt nobis, intra quos omnis æqui-
tas necessario se cōstringit. Sunt autem
isti fines imprimis, (I.) Salus & securi-
tas totius Reipublicæ. (II.) Maximè
urgens necessitas. (III.) Rei, in quo jus
dominationis usurpatur, magnitudo.

§. 13. Salus Reipublicæ facit, ut jus
dominationis justum sit, non quod ha-
ctenus & ordinario jure receptum est,
sed quod maximè Reipublicæ in præ-
sens est salutare, & lex, ac agendi
ratio, quantumvis nova, & veterem
subvertat, & quibusdam privatis noxia
sit, tantò minus, imò eo ipso nihil ini-
quitatis habet, quanto in commune
plus utilitatis confert. Salus enim po-
puli suprema lex esto. Itaque post eam
sunt receptæ ordinariæ leges. Si iis
Res non possit juvari, expedit etiam
omnia potius in singulos agi, quàm
omnes

omnes in periculum adduci, & omnium salutem, singulorum anteponi. Nam quicquid hinc in singulos peccatur, respectu juris ordinarii, & privati utilitate, in publicum rependitur, quam sic impendit & promovet, nec aliter obtinere potest jus dominationis.

§. 14. Necessitas, præscribit sæpe novas potiùs inducendas Leges, novasque agendi rationes, quàm veteres & receptas sequendas, si novis illis Respublica magis juyari, aut solis illis, incumbentia mala, possint averti. Namque illam necessitatem hinc intelligimus, quæ nulla ratione potest declinari, ac ita præsentem rerum faciem mutat, ut, nisi totius Reipublicæ jacturam facere velimus, mutatione opus sit veterum quorundam institutorum.

§. 15. Magnitudo rerum facit, ut juri dominationis non sit locus, contra jus ordinarium, nisi iis in rebus tantisque,

que, ex quibus, usurpato jure dominationis, longè plus commodi est, quàm ex rejecto ordinario jure, incommodi in singulos quosdam, & privatos, potest derivari. Proportio quippe instituenda est, inter malum, quod, postposito jure ordinario, quibusdam privatis inferitur, & bonum, quod, illo dominationis suffecto, in Republica obtinetur: hoc autem, ut maximum sit, necessum est, & hanc ob causam omne ex jure dominationis profectum magnum exemplum appellare Tacitum crediderim. l. 34. 44. 7. *Annal.* *Habet aliquid ex iniquo omne magnum exemplum. Magnum exemplum:* quia in rebus maximis tantum occupatur; *ex iniquo;* si ad rationes privatas expendatur, non si ad publicas, quod jam dictum.

5. 16. Ex quibus omnibus certò colligitur, quæ defendenda sint flagitia dominationis, quæ juri dominationis

in animis hominum excitata, qua fit, ut, jussis ejus ac institutis refragari summum scelus, & expiandum cujusvis magnitudinis poena, sicut &, iidem obtemperare, factum optimum, & divino favore dignum, publicè & privatim æstimandum esse, certò creditur ac docetur.

§. 4. Eamverò in Imperii administratione, & deferendo obsequio, nihil eorum intermissuri sunt facile Magistratus & subditi, quæ divina auctoritate injuncta sibi esse acceperunt ac mandata. Quare inter alias Magistratus curas, prima semper existere illa de religione debet, qua, & fundata prima, & deinde conservata esse omnia Imperia observamus.

§. 5. Maxima enim sunt, quæ ex religione in Rempublicam, derivantur commoda, & quidem ista imprimis: (I.) Summa, & quanta excogitari potest, subditorum in Magistratus veneratio, nam

nam eorum autoritas tantò majoris fit , quantò creditur esse sanctior, neq; potest sanctior videri , quàm si persuasum populo sit, à Deo eam esse institutam & approbatam , quo fit, ut , cum Magistratui obtemperat , Deo ipsi se offerre obsequium arbitretur ; imo tanto promptius Magistratui obtemperat , quanto magis nefas esse credit in Magistratu Deo non obtemperare.

§. 6. (II.) Summa de subditis Imperantium cura , & quanta in eorum commodis promovendis esse debet, immota fides ; nam tanto minus negligunt eam illi, quanto sæpius docentur & certiùs credunt, id divinæ esse præscriptum voluntatis, & Deo volenti id obsequi, hoc unum esse optimè imperare.

§. 7. (III.) Promptæ rerum actiones. Neque enim ea admittere & præstare abnuunt subditi, in quibus humana consilia ac mandata , divinis

illis sanctiora reddita & suffulta, illis offeruntur.

§. 8. (IV.) Mutua Imperantium & obsequentium inter se fides confirmata. Enimverò confirmari illa assolet præstitis utrinque juramentis, his vero tota & sola vis est ex religione & metu ultoris Dei, qui perjurio fallentes non dimissurus sit impunitos.

§. 9. (V.) Summa concordia & pax subditorum, inter eos præsertim, qui eadem sacra, ejusdemque cultum religionis professi sunt, neque enim non possunt non idem velle & nolle, qui ejusdem sibi Numinis præscribunt publicè & privatim sequendam voluntatem; sed & inter eos, qui diversi sunt instituti, si suæ nimirum singulis conscientiæ, & in factorum suorum professione intègra libertas relinquatur. Neque enim displicere possunt eorum Imperia, sub quibus religio potissimum animi humani bonum, ejusque
cultus

Institutionum Politicarum Lib. I. 51
cultus non prohibetur.

§. 10. (VI.) Impulsus publicarum privatarumque virtutum, neq; enim ulla tam à veritate aliena est professio sacrorum, quæ non docet, manere eos præmia, qui vitam recte degunt, & divina supplicia, qui in scelere delabuntur.

§. 11. Adeò, ut ex iis quidem omnibus manifestum sit, sine religione esse non posse bene constitutam Rempublicam, præstareque falsam & vanissimam superstitionem esse, quàm nullam. Denique in nulla Republica tolerandos esse, qui aut Deum negant, aut tam novam introductam cupiunt, quam omnem subversam, aut de Deo non sentiunt pro Reipublicæ usu.

§. 12. At verò, cum diversissimarum ferax sit religionum omnis, & præsertim nostra illa novandi adeò cupida ætas, magna profectò in recte sciendis & admittendis prudentia est opus, neq; eadem hîc omnia consilia placuerunt.

§. 13. Equidem una tantum religio vera esse potest, & una Deo placere, sed interim Magistratui placere plures possunt religiones, cum plures, quantumvis falsæ, Rempublicam possint juvare; neque illa tolerantia adversa est aut divinis aut gentium institutis.

§. 14. Itaque si fieri possit, & in ea abunde prospectum sit Reipublicæ, Una, sin aliter expediat ad Reipublicæ augmentum, non tantum una, nec tamen omnis tolerari debet.

§. 15. Neque vero, ut cæteræ tolerandæ sint, ea admittenda videatur, quæ ad negandam aut imminuendam imperantium auctoritatem est comparata, qualis hodie est illa Anabaptistarum, qui iniquum esse existimant ac docent, gerere Magistratus bellum, administrare, aliaque ejusmodi, sine quibus nec esse Respublica potest, nec conservari.

§. 16. Ex una religione admissa differi

iteri non licet, quin summa resultet
cōcordia animorum, sed & inter di-
versas, omnium usu admissio, facile
concordia excitatur, Nec audienda i-
taque Odoardi Westonii verba, quæ
lib. 3. c. 14. de Christ. hom. officio
istā sunt: Inter omnes minùs tutus,,
videtur Princeps, nec sane bene se-,,
curus, qui arbitrarías, in Republica,,
permittit religiones; nam aut in al-,,
teram partem propendet, vel in me-,,
dio, & quasi in æquilibrio suspensus,,
constitit; si aliquo inclinatur, adversa-,,
ria factio eum pro hoste habebit, si,,
neutro vergat, ab omnibus pro A-,,
theo habebitur. Neque proinde,,
Principis salus pati potest Contra-,,
rios cultus religionum.

§. 17. Verum enim verò non vali-
dum satis est istud ejus argumentum.
Tertium est, quod híc agere Princeps
potest, & licere Principi existimamus,
nimirum omnium, quæ haud noxiæ

sint Reipublicæ, religionum cultum, pariter omnibus eadem libertate indulta concedere, sic enim optime secum sub Principe agi omnes existimabunt, neque pro impio illi adscribi potest, qui & suam & diversam aliis permittit, ita suam sibi constanter servat: & tuetur religionem.

§. 18. Neque tamen temerè, nec nisi publica autoritate implorata admitti debent peregrinæ & diversæ religiones, nec novarum institutio cuiquam temere è subditis est permittenda.

§. 19. Adeò ut cautè agendum sit, initiis, si fieri potest, oppressis, si tamen vires acceperint, abstinendum. Sed &, ubi diversæ religiones sunt in usu, expedit unam dominari, hoc est, qui unius ac ejusdem religionis sunt, Reipublicæ præesse, & quantum fieri potest, unam eorum promoverè.

§. 20. Et nihil magis Religioni & paci publicæ est adversum, quam vim usur-

usurpare, & acerbitate suppliciorum in eos grassari, qui non ejusdem nobiscum sunt religionis. Nam in negotio religionis divino jure & privatae unius cujusque conscientiae, in quam solus sibi Deus imperium servavit, cedere oportet jus dominationis. Ubi tamen, praetextu ac usu novae, diversaeque religionis, pax publica turbatur, poenam necesse est imponere, sed prudenter imponatur, si titulus non tam novae & diversae religionis, quam turbatae Reipublicae imponatur; sic enim in conscientias hominum Magistratus grassari videbuntur.

§. 21. Interim, ut in Rempublicam multitudinem & diversitatem religionum, sic ea nimirum Respublica juvari possit, admittendam laudamus, censemus ita non minus & laudandam summorum Principum curam in praevenienda, quantum licet, multitudine religionum & varietate.

§. 22. Facile enim id obtinere licebit, si in receptis semel sacris nihil temere mutetur, si inutilibus & haud necessariis quaestionibus, de religionis controversiis vulgi ingenia non committantur, si necessaria tantum vulgò offerantur. Si denique suo exemplo, sua pietate, & gratia, eam, quæ promovenda potissimum videbitur, religionem tueatur ac ornet Princeps.

CAPVT VIII.

De minoribus Magistratibus & Gestoribus publicorum negotiorum, qui ad ejusmodi dignitates sint evehendi, quid in iis observandum? quomodo denique eorum auctoritas conservetur maximè.

§. 1. **C**Um omnis Imperii administratio,

stratio, adeo varia, difficilis, impedita, & latè exprorecta sit, ut supremi Magistratus omnibus obsequendis pares esse, aut omnibus pariter interesse non possint, dubitari haud debet, quin ministerio aliorum & consilio, veluti quibusdam dextris suis, uti necessum habeant.

§. 2. Sunt autem illorum alii, qui domi, ut minores Magistratus, aut subalterni, ut Judices, consiliarii, negotiorum publicorum gestores, aut foris in pace ut Legati, in bello ut Militiæ Imperatores, aut in provinciis ut præfecti, & procuratores occupantur, in quos vim & auctoritatem suam transferunt qui supremum in omnibus Imperium acceperunt, quibusque ea propter non aliter, ac his, obsequium defertur. Hi enim, si in absentiam majoribus illis succedunt, & eorum auctoritate ac nomine in negotiis publicis occupentur, quoad vim sal-

tem rerum pro maioribus æstimantur.

§. 3. Horum igitur quanta cura esse debet, prudentia, industria, & fides, tanta profectò in iis eligendis cautione est opus. Nam publicæ (ut Symmachus, vetus Scriptor eleganter loquitur) famæ, illi sunt custodes, & prospera omnis & aduersa rerum publicarum fortuna ex eorum fere vitis aut virtutibus resultat, quibus consilia, autoritas, iudicia, negotia publica, bella, provinciæ, legationes, & alia ejusmodi mandantur; neque innocentiam tantum in iis, quemadmodum in cæteris privatis, sed singularem prudentiam quandam necesse esse, atque idcirco, qui potissimum, & quando diligendi sint, ad publicas dignitates gerendas, sicut & quo pacto illis muneris ratio ac autoritas constare possit, jam dicendum.

§. 4. Et ante omnia placuerit quidem

dem, nunquam vilioribus aut contem-
tis in judiciis subditorum, nunquam
peregrinis, nisi in bello forsan credi
publicos honores. Nam tanti fere est,
& fit vis omnis dignitatis, quanti est &
fit ille, qui accepit adeò ut si contem-
tus sit, autoritas etiam ejus deficiat &
flocci pendatur. In peregrinis autem
minor peritia earum rerum atque in-
geniorum, quibus administrandis, aut
regendis imponuntur, aliquando etiam
minor fides, cum vel minor, vel nullus
est in iis amor subditorum.

§. 5. Via igitur ad honores mu-
nienda est Inquilinis, & iis quidem in-
ter ceteros spectatis, in quibus tamen
non tam generis, quàm virtutis, non
tam meritorum, quàm majores olim
contulere, quàm eorum, qui ista meri-
ta referre possunt & augere, denique
non tam opum, quàm animi & indu-
striæ expedit habere rationem.

§. 6. Interest enim omnibus, ut om-

in nibus bonis aditus pateat ad dignitates, nam eo quidem fit, ut omnes Rempublicam magis ament, ut plus inter omnes concordia sit, ut in omnibus majus excitetur studium virtutis, & denique in quosvis Magistratus promptiora sint obsequia subditorum. Non enim non vult privatus in publicis honoribus constitutos revereri, qui iisdem se aliquando ornandum esse potest. & audet sperare.

§. 7. Nihilominus tamen, cum inter omnes pares jure consequentes dignitates multi impares sint, virtute & fortunæ conditione, interponendum discrimen, & optimus quisque fidelissimus putandus est. Si simul optimi sint, generosi & nobiles, plebeis propter autoritatem, divites egenis propter potentiam, senes juvenibus propter experientiam proponendi sunt. Sed & pacis publicæ causa, inprimis cum genere, opibus & ætate majores

Institutionum Politicarum Lib. I. 61
res minoribus ferè nolint subesse, aut
inviti sublint, & queruli.

¶ 8. Optimi autem censendi sunt,
in quibus non tantum elucent omnes
illæ virtutes, quæ in cujusvis publici
negotii administratione necessario re-
quiruntur, ut, integritas, industria & fi-
des, sed vel maxime etiam illæ, sine
quibus singula negotia non possunt ex-
pediri, quibus admoventur, curentur,
ut in Judice scientia Legum, in Sena-
tore experientia, in Quæstore peritia
ponendorum calculorum, sed & imprimis
qui grati illis sunt & accepti, quos
imperio complectuntur, ne pro obse-
quio dedignatio parendi, & pro gratia
obfractus subditorum animus repor-
tetur.

¶ 9. Porro cum longe plurima sint,
quæ curam publicam merito requirunt,
singulis sui ac peculiare & idoneo nu-
mero imponi debent Magistratus,
aut curatores, etiam minimis qui-

lex domina est Magistratus.

§. 14. Atque sic quidem limitibus mandatorum descriptis, mandatario publico in usu rerum diligenter iis inhaerendum est, cum ex solis illis peti soleant, & reddi tantum possint, eorum, quæ gesta sunt, rationes, si verò quid grave nec definitum incidat, ut fit sæpiissime, prudentius & tutius est consulere supremum Magistratum, si eam moram, patiatur indoles oblati negotii, quam ex propria aliquid statuere autoritate; hanc enim in reddendis rationibus supremis Magistratibus difficulter admodum probamus.

§. 15. Ex iis quidem dignitatibus aliæ perpetuæ sunt, quarum nimirum continuus in Republica est usus, ut: Consulatus. Aliæ ad tempus urgente ejus necessitate instituantur, & eâ sublata diutius non extant, ut Dictatura & Decem-viratus apud Romanos.

Novi

Novi enim instituendi Magistratus sunt, pro diversa, quæ se in Imperio offert, occasione.

§. 16. Quæ verò perpetuæ sunt, continuantur, vel non continuantur, qui gerunt, quorum quid maxime expediat, in dubio est. apud hujus disciplinæ autores, quid tamen statuendum sit, & ratio, & ipse Reipublicæ usus ambigere nos haud sinit.

§. 17. Continuandi igitur Magistratus illi sunt, in quibus plus curæ est, quàm Imperii, neque enim in iis expedit, gnaris rerum & exercitiis identidem submittere ignaros & inexpertos. Non continuandi sunt illi, in quibus plus autoritatis est & Imperii, facile quippe diuturnitate ejus ad invadendam Rempublicam abutuntur. Adeò quidem, ut temporis modus iis imponendus sit, quibus Imperii imponi non potest; neque quisquam in eodem Imperio diu habendus est,

est, ne dediscat tandem superioribus obtemperare.

§. 18. Si tamen ob alias causas expediat, aut mos jubeat, perpetuas esse ejusmodi dignitates, ad Reipublicæ & supremorum Principum securitatem multum facit, si in plures illæ distribuantur. Singulorum enim conatus, si forsan adversi futuri sint Reipublicæ, plurium, qui fere idem non sentiunt, collegio & societate, facillime infringuntur.

§. 19. Sed & hic id cavendum, ne sanguinis gradu propius se invicem tangentes collegæ adsciscantur, nam haud plures, sed quasi iidem videntur, qui, quanquam numero plures, pietatis impulsu & sanguinis arctissima conjunctione, in ferendis suffragiis à se invicem vix volunt aut possunt dissentire.

§. 20. Ubi igitur plures gerunt non contingendas dignitates, ex usu rerum fuerit,

fuerit, si non pariter eæ ab omnibus deponantur. Sed tempore diverso, quo novi suffecti, rerum, quæ antea gestæ sunt & decretæ, aut nondum omnino confectæ, peritiores per quosdam eorum fiant, qui iis interfuerunt.

§. 21. Sed & hîc cavendum, ne exuentibus gestos honores proximi succedant, nam quasi in iisdem continuari videntur Magistratus, qui in proximos continuò transferuntur.

§. 22. Ad ista Annates, etiam Le-
ges, quibus definita sit eorum ætas, qui gesturi Magistratus sunt, Romanorum exemplo utile fuerit & habere & observare, per quas fiat ut juvenibus permittantur dignitates in quibus plus est laboris, in quibus etiam si peccetur, quod in eâ ætate pronû est, summa tamen Reipublicæ non lædatur. In summa tamen Reipublicæ administranda, Juvenes non fiant pares senioribus, aut illis, in quibus plus est momenti.

§. 23. Quemadmodum ex ejusdem gentis exemplo laudamus certos præscriptosque honorum gradus, per quos à minoribus sensim ad majores, & ex inferioribus ad altioribus proximos perveniatur. Majoribus enim is demum dignus est, qui in minoribus occupatus, majoribus parem se esse jam ostendit, & similitudinem minoris curæ, majori proximæ, optime nos paramus.

§. 24. Ex quibus, sicut ex iis, quæ jam dicta, satis apparet, Magistratus vendi pretio & exponi non oportere, nam vendunt fere munia, & cum iis fidem qui emerunt.

§. 25. Ne verò vel in publicas, vel in privatorum opes grassentur Magistratus, aut publicorum negotiorum gestores, stipendia iis debentur. Ea autem ex ærario publico solvenda iis sunt, qui iis impositi sunt muniis, quibus in universum Respublica juvatur.

A pri-

A privatis autem solvenda sunt illis, quorum operâ quotidie uti privati habent necesse, sic enim ærarium sublevatur. Quod autem à privatis solvendum est, legibus definiri expedierit, ne ejusmodi Magistratus privatorum sint deglubitores.

§. 26. Stipendia verò, quæ à Republica solvuntur, aut certa esse debent, aut incerta. Incerta ubi merita non possunt, Certa, ubi merita possunt numerari, adeò ut majus aut minus stipendium sit, prout plura aut pauciora horum aut illorum, in muneris sui executione, merita extitere. Nam & sic Respublica juvatur, dum spe majoris præmii, pro magnitudine meritorum reportandi, animati, curam & industriam suam maxime intendunt.

§. 27. Cæterùm, cum inferioribus Magistratibus vi quadam opus sit, in iis curandis, quæ curæ suæ habent mandata, interest Reipublicæ, & supremorum

morum Magistratum, ut idonea ac pari negotiis, ac valida autoritate sint instructi, quod ut fiat, situm est in manu Principum & Magistratum supremorum.

§. 28. Non facile igitur admittere debent illi, subditorum, de minoribus Magistratibus, & publicarum rerum, querelas, neque ab iis facta, consulta, & instituta temere rescindenda sunt, alias licentia populi in summam rerum irrepet, & nulla vis tandem erit illorum Magistratum, sine quibus supremi recte non possunt Imperium administrare.

§. 29. Ex adverso gravissimæ pœnæ constituendæ, nec remittendæ in eos, qui vel verbo, vel facto læserint, stiterint, vel impedierint minores Magistratus. Nunquam igitur patiendum est Majoribus, ut in minoribus autoritas negligatur, quod l. 10. ep. 15. etiam voluit Symmachus, cùm scribit ad
Theo-

Institutionum Politicarum Lib. I. 71
Theodosium, optimum Imperatorem:
Honores minorum Magistratum, auctori-
bus suis debere esse commendatos. Et ep. 16.
Principes in iis, quorum ministerio utuntur,
factum suumque Consilium perpetuò jurare
oportere.

CAPVT IX.

*De legibus, earum origine, &
diversa in omni Republica
ratione, de earundem abroga-
tione & promulgatione. De-
nique de pœnis justè & cautè
imponendis.*

§. I. **C**Um non sufficiat in Repu-
blica esse supremos & sub-
alternos Magistratus, iisque subditos
esse devinctos, nisi hi etiam intelli-
gant, quid isti velint, quidque facere
debeant, & cavere, necessaria Lex fuit
quam proinde civitatis publicam Lin-
guam,

quam, non sine causa, veterum quidam appellavit.

§. 2. Ante leges, ratio subditorum & autoritas Principum pro lege fuere, sed post oblivionem rationis, & contemptum autoritatis in subditis hucusque in Magistratibus abusum, natæ sunt Leges.

§. 3. *Lex autem ratio quadam est, quæ supremorum Magistratum autoritate, vel communi consensu civitatis definita, aut jubet quid, & quomodo quidque agendum sit, aut quando agendum vetat, boni omnium obtinendi, aut declinandi mali causa, constans quidem, & sine affectu, sine gratia, & odio, ut Tullius alibi loquitur, Magistratus.*

§. 4. Leges autem aliæ atque aliæ sunt, sunt enim quæ Imperii & Imperantium majestatem, libertatem populi, institutionem, ordinem, vim Magistratus, & summam Reipublicæ concernunt, & fundamentales fere dicuntur,

Institutionum Politicarum Lib. I. 7.
euntur, de quibus in præcedentibus
agebamus alibi.

§. 5. Hæ à majoribus acceptæ, &
sanctissime semper observatæ tam de-
bent esse æternæ, quam ad obtinen-
dam Reipublicæ æternitatem sunt
comparatæ: ut verò æternæ maneant
nec cum mutatis Magistratibus subin-
de mutantur, omnino condendæ sunt
leges quædam earum custodes, quibus
severissimæ in eos constituantur
pœnæ, qui de iis mutandis aut abro-
gandis vel aliquid in medium tantum
sunt allaturi.

§. 6. Neque custodiendæ solum
istæ, sed novæ subinde super addenda
sunt, quibus nec veteres ullatenus in-
fringantur, & quarum perpetuus, sem-
perque salutaris in Republica usus fu-
turus providetur.

§. 7. Sunt & quæ privatorum inte-
se lites, & controversias, personas, re-
spectant, & actiones civiles, & foren-

ses ferè appellantur. Hæ à majoribus
 itidem traditæ & singularum ingenio
 gentium adaptatæ, non observari tan-
 tum religioſè debent, ſed augeri, ſi quæ
 fortè lites ſeſe offerant, quæ à majoribus
 non ſunt definitæ. Sed etiam corripi
 oportet, ſi quæ duritiæ veterum
 conſtitutæ, & primis iſtis, rudibusque
 temporibus accommodatæ, ſimul cum
 his expediat mutari. Quin etiam in-
 terpretandæ & illuſtrandæ ſunt, ſi quæ
 aut ambigüè, aut obſcurè ſe habeant,
 aut ad præſentis temporis malas artes,
 calliditatesque proſtigandas non ſatis
 comparatæ.

§. 8. Novis hîc ſubinde legibus eſt
 opus, cum novæ quotidie cauſæ offe-
 rantur, nam *arbitrio Iudicum non eſt per-
 mittendum, quod legibus poteſt deſiniri.*
 Cùm, ut alibi Juſtinianus loquitur,
 longè rectiùs, multoque utiliùs ſit, ſi li-
 tes non hominum voluntate, ſed Le-
 gum autoritate dirimantur.

§. 9. Mutatis subinde ac correctis legibus hinc opus. Nam cum tempore sæpe Respublica mutatur; ideoque receptæ leges mutandæ; neque enim Respublica est propter Leges, sed propter Rempublicam sunt Leges institutæ. Neque leges artis cujusdam & disciplinæ sunt, quæ mutari non potest, sed prudentiæ, quæ diversa probat, pro diversa rerum & temporum conditione.

§. 10. Denique mutatis sæpe & illustratis veteribus Legibus est opus, nam crescente hominum calliditate, pariterque malignitate, crescere etiam debet astutia legum, quarum vetus simplicitas dolosa interpretatione facile alias posset everti.

§. 11. Sunt postremo etiam leges quædam, quæ spectant totius Reipublicæ disciplinam; hæ, quid cuique agendum, quid non agendum, præscribunt, & non agenti, vel contra agenti

indicunt pœnam , & cum rectissimo nomine censoriæ possunt appellari.

§. 12. Quicquid ad ornatum , augmentum , & pacem Reipublicæ augendam vel minuendam facit , harum legum est argumentum , quæ mala jam facta judicant talia , ne in posterum fiant impune , quæ his similia facile fieri possent , ut præveniantur , quæ hactenus facta non sunt bona , & fieri necesse est , ut fiant. Finis harum legum est institutum. Quæ quidem Leges , cum sæpe fieri non possint , sine aliqua privatorum quorundam noxa , horum causâ , si modò cæteræ multitudini utiles futuræ sint , differri non debent. Pæritat enim in Republica paucis quibusdam nocere , & reliquis omnibus prodesse , quàm paucorum quorundam causâ omnibus nocere.

§. 13. Cæterum istæ quidem leges , cum non versentur circa malum & bonum , quod semper tale est,

est, & morale vulgè in scholis appellatur, sed circa illud, quod semper tale non est, sed tale tantum æstimatur ex iudicio legum, & politicum dicere recte possimus, perpetuæ ut sint, non est necesse. Quæ enim jam bona sunt, mala, quæ jam mala, bona aliquando possunt videri, pro diverso temporum usu, necessitatisque ratione. Laudanda autem est mutatio priorum istiusmodi legum, si sublata sit earum causa, si manente ea, modus, qui iis definitus est, melior sese offerat, quo ad finem legis possit perveniri. Si denique neque præcipi-
gis iudicii sit, quoad Magistratus, neque, quoad subditos, improvisa.

§. 14. Denique autoritas ac vis legum est à legis latoribus, à publica promulgatione, à sententia earum aperta, consummata, à sententiæ ratione, confirmata ab eo, quod possit fieri, quod fieri debeat, ab eo, quod

D 3

fieri

fieri expediat, à mutuo auxilio legum, à constanti & æquali in eos obsequio, ab ipsa earum, quanta obtineri potest, constantia, denique à metu injecto ex decreta in eos pœnæ severitate, qui non obsequuntur. Neque enim ulla Lex valida est sine pœna, cum eâ nolentes etiam & inviti ad observationem legis constringantur, qui enim ratione non possunt, terrore corriguntur.

§. 15. De poenis autem generatim ita statuendum est, veluti Rempublicam, & se, punire eum Magistratum, qui nimius est in exigendis pœnis, qui non punit, quo oportet, eo tempore, loco, & modo, qui denique in puniendis nocentibus est crudelis, & sic odium populi, veluti pœnam quandam derivat. Neque enim sufficit, æquas esse pœnas, nisi etiam prudenter, & cum usui Republicæ sint, imponantur. Speciatim verò ea, quæ sequuntur, accurate obser-

observanda sunt.

(I.) Præstare pœnam legibus definiri, quàm arbitrio Magistratus relinqui, ita enim fiet, ut non ex odio aliquo, aut adfectu privato, sed præscripto legis pœnam exercuisse videantur.

(II.) Graviore pœna per leges indidentur, quæ, postquam peccatum est, exigantur. Ita enim accuratius leges observabuntur, quanto major eius terror erit injectus.

(III.) Circumstantiæ temporum, rerum, ordinis, ætatis, aliæque ejusmodi, ob quæ quis immunis à pœna, aut mitius puniendus videri possit, non inferantur legibus, sed arbitrio & iudicio Magistratus relinquuntur. Sic enim minus peccabitur, & quisque teneri sese ad legis observationem, aut ad pœnam, existimabit.

(IV.) Cesset subinde potius pœna, quam si exacta, redundatura sit, in eos,

qui exigunt, neque interim credendum est, pœnâ legis cessante, legem etiam cessare.

(V.) Ne à quibusvis Magistratibus inferioribus remissa pœna, dissolvatur auctoritas legum, utile fuerit, ita statuere, ut remittere pœnam non sit inferiorum Magistratuum, sed tantum supremorum.

(VI.) Pœnæ omnes crimina imitentur, sic enim criminum gravior non est futura pœna, & quod æquitas imprimis requirit, proportio sit inter delictum & supplicium.

(VII.) Gravior tamen singulari delicto sit pœna, ubi tale offertur, quod facile possit perpetrari, & facile perpetraturi alii metuantur, nisi gravissimæ in id pœnæ constitutæ sint. Quæ enim alia ratione avertete non possumus delicta, quorumque aliàs fœcunda & noxia seges sit futura, averti debent magnitudine suppliciorum,

Institutionum Politicarum Lib. I. Si-
rum, neque enim hinc pœna compa-
randa cum singulari delicto, sed cum
pluribus illius delicti futuris exemplis,
nisi severissimè puniatur.

(VIII.) Ubi à summis viris ad-
missum crimen est, si supplicium exi-
gatur, metuendi veniunt motus, ideoq;
consultum est, inter Imperii arcana
pœnam, quæ speciem honoris habet,
excogitare.

(IX.) Ubi à pluribus commissum
flagitium est, nec agnosci, ac depre-
hendi possunt autores, nec flagitium
manere debet impunitum, paucis, for-
te lectis, pœna imponatur, nam sup-
plicium in paucos validum est ad ter-
rorem cæterorum, *multorum supplicium
elades est, non medicina*, ut Germanicus
apud Tacitum loquitur.

(X.) Ubi à multitudine peccatum
est, & deprehendi possunt autores,
parcendum multitudini, non autori-
bus, quippe *ne pœna sit latrocinium*, op-

timè, plures ubi peccavere, in uno aut paucis autoribus puniantur, dum & iidem suum delictum esse intelligunt, propter quod unus, aut pauci puniuntur, & ideo unius aut paucorum supplicio corriguntur, *licet pœna exempti, tamen pœnitentiis servati.*

(XI.) Prudentiæ etiam est, ad præveniendos graviores motus, si ita sese inter flagitiosos subinde gerant Magistratus, ut videri potius possint invenisse bonos, qui mali sunt, quàm eos, qui peccarunt, pœnis bonos facere voluisse.

(XII.) Sed & Tæpius pœnitentia, quàm pœna, oportet esse contentum.

(XIII.) Quin & Reipublicæ expedit omnia scire, sed non omnia exequi Magistratum.

(XIV.) Cavendum imprimis illi, qui punit, ne pœnis delectari, ne personam, quàm flagitium potius punire videatur, ne etiam veterum suppliciorum,

Institutionum Politicarum Lib. I. 83
rum, auctis iis, aut novis additis, atrocitatem intendat.

(XV.) Lento remedio & poenarum opus est contra mala, quæ jam omnium sunt inveterata & foecunda, non ut statim desinant, sed ne ulterius progrediantur, mox ut decrescant, tandem ut tota extirpentur. Nam naturâ, ut Tacit. loquitur, infirmitatis humanæ tardiora sunt remedia quam mala.

(XVI.) Ubi ab omnibus peccatum est, unius saltem & alterius, illustrioris inter cæteros, supplicio contentus esse Magistratus potest. Quando enim quis splendidior majori mole prociderit, tantò in cæteros dispergitur plus terroris.

(XVII.) Supplicio noxii, non lapsi, afficiantur.

(XVIII.) Supplicio denique omni suus sit oportet modus, non tam rei causa, quam seculi & Imperantis.

D 6. Quippe,

Quippe, ut æquitatis est punire eos, qui peccarunt, ita æquum est, deflectere subinde à stricta æquitate, nec minus prudentiæ lex est, ut clementes sint Magistratus.

§. 16. Clementiæ autem duæ sunt partes, aut remittere pariter crimen & pœnam, aut non remittere, sed tantum mitigare.

§. 17. Remitti omnino possunt crimen & pœna, ubi & rei servati non nocituri creduntur Reipublicæ, aut privatis, & puniti cæteris exemplo non sunt profuturi. Servati interim prodesse possunt, clementiæ Magistratus auctâ famâ, ubi se ita res habet, profectò misericordia melior privatis est, quàm Principibus rerum, adfectus.

§. 18. Non verò remitti, sed tantum mitigari debet pœna, ubi & interest Reipublicæ, iisque se offert reus, idque crimen, in quo expediat judicem severum pariter videri ac misericordem.

CAPVT X.

De opibus Reipublicæ acquirendis & conservandis, de vectigalium ac Tributorum, Ærariariorumque in Republica ratione.

§. 1. **C**UM non sufficiat autoritas Magistratus & leges, de quibus dictum hæctenus, nisi idoneis possit opibus propugnari, magna in iis acquirendis & conservandis supremo Magistratui cura esse debet.

§. 2. Opes autem omnes Reipublicæ, aut cum Republica natæ sunt, aut ex privatorum fortunis colliguntur.

§. 3. Cum Republica natæ illæ sunt, quæ primo Imperiorum exordio non occupantium singulorum, sed occupantis Reipublicæ fuere, & postmodum

occupantis Reipublicæ fuere, & postmodum mansere. Publicè enim & singulorum interfuit, ut quædam non essent singulorum, ea nimirum, quibus non tam singuli, quàm conjunctim omnes debebant, ac solis poterant juri vari.

§. 4. Sub tribus autem ferè ista consistunt, *in fundis, in singularibus beneficiis natura*, denique in *peculiaribus quibusdam juribus*, usui Rerumpublicarum servatis.

§. 5. *Fundos* voco, loca publica, in quibus sedes est aut solennis Magistratum, ut in curiis, aut omnis, ut in foris, theatris, templis, aut quorundam ordinum, ut de cæteris omnibus nunc non dicam, lanionum in macellis, pro postremorum indulto usu, ut aliquid in Rempublicam ab utentibus conferatur, & institutis & moribus ubique fere receptum est.

§. 6. *Singularia beneficia natura*, quæ
maxi-

maximum conferant in Rempublicam emolumentum, voco ea bona, quæ in singularum gentium ditioe nulla humana industria præstantur, sed arcano quodam consilio providentiæ, & favore benignitatis divini, non tam in singulorum, quàm omnium usus natæ videntur, quæ sub initio Rerumpublicarum Principes & Magistratus idcirco in usus publicos servavere, ut, E. G. huc referri possunt fodinæ metallorum, salinæ, succini proventus, sylvæ, flumina pisculenta, aliaque ejusmodi, in quibus nullam privatorum agnoscere est industriam, possuntque eâdem de causâ huc revocari omnia alia ista bona, quæ *regalia* vulgò appellantur.

§. 7. Cùm enim, ut impatia ista bona dividerentur, necessum erat fanè, ut Respublica non excluderetur, ut domi in Magistratibus autoritatem & pompam posset tueri, ut foris adversus hostes posset esse valida, ut denique

nique, cum autoritas publica major debeat esse potentia & viribus singulorum, privatorum fortunas. Respublica posset superare.

§. 8. Ex illis opibus nihil unquam imminui debet, aut alienari, & si negligentia & improvido consilio Magistratum quid imminutum sit, semper agi possunt repetundarum. Nam quicquid publicum est, expedit continuo augeri, neque præscriptione temporis, ut JC^{ti} loquuntur, adversus Rempublicam uti licet, ut enim pupillo negligentia tutorum, ita Reipublicæ nocere non debet negligentia Magistratum, cum instar populi tutorum sint.

§. 9. Possunt tamen opes istæ privatis, urgente necessitate, pro certâ pecuniâ, quâ præsentî Respublica subinde opus habet, pretio in annos aliquot oppignorari, dominium sibi interim Respublica servat, cum & alias soleant Regalia ejuscemodi, pro certo
annuo

annuo pretio maximè offerentibus privatis, elocari. Sed & ratio est, quâ publica bona conferri possint in privatos, ita, ut non minùs interea iis ipsa Respublica juvetur, quod, ut alibi, ita in feudis licet observare, nam in iis conservantur, velut ipsæ Reipublicæ opes, dum, qui feuda acceperunt, singularem fidem, & quædam legibus circumscripta obsequia, Reipublicæ, aut Principi, præstare tenentur.

§. 10. *Singulaxia autem jura*, quibus augeri *Ærarium publicum* potest, certi sunt proventus, qui in solam Reipublicæ utilitatem cedunt, ut est jus fisci, jus adeundæ hereditatis, ubi, heredibus non relictis, privatorum quidam è vitis excessere, & diversa alia, quæ apud cordatas gentes in usu sunt.

§. 11. Cæterùm, cùm ista, auctis necessitatibus, plerumque non sufficiant, opes aliæ quædam supersunt, & inventæ sunt, quæ per tributa & vecti-

nuntur. Colligenda enim ea sunt, quorum certa iniri potest ratio, è Magistratu quibusdam ad eam rem delectis, non aliter atque in Batavorum Republicâ, tributa, quæ ædium, Caminorum, agrorum nomine exiguntur, ita colligi consueverunt. Elocanda autem privatis ea sunt, quorum certa ratio iniri non potest, & in quibus utilior & major est futura privatorum, suo interim commodo etiam incumbentium, quàm publicam gerentium personam, cura, ut in eadem Batavorum Republica, vini, E. G. & Cerevisiæ nomine, exigenda vectigalia, non colliguntur, sed elocantur privatis.

§. 17. Ea verò elocandi ratio, & utilissima, & tutissima Republicæ futura sic est, si ejusmodi Tributorum annuorum Conductores, vades, & Fidejussores idoneos, afferant Republicæ, qui præstare debita possint Republicæ, si in iis præstandis, forte con-

Institutionum Politicarum Lib. I. 93
re-constructores non sufficient, quem-
admodum in eadem Batavorum Re-
publica fieri solet.

§. 18. Cæterum, ut in imponen-
dis tributis prudentiâ quâdam opus est
singulari, ita ad ea, quæ generatim
nunc subjungimus, maxime est atten-
dendum.

(I.) Ea tributa probanda maxi-
me sunt, quæ perëgrinos magis, quam
domesticos, & cives, afficiant, ingen-
tibus nimirum tributis impositis in
merces, quæ ad exterâs nationes eve-
huntur.

(II.) Unde necessariò requiritur
tributa maxima exigenda esse, earum
rerum nomine, quas à nobis solis, nec
aliunde exteri petere possunt, aut ob-
tinere, quarumque, penes nostram
Rempublicam, quoddam quasi, ut ita
dixerim, monopolium est.

(III.) In mercibus, quæ ad pom-
pam & delicias tantum faciunt, qui-
busque

busque carere licet, multò graviora, quàm iis, quorum necessarius inter omnes usus est, debent imponi tributa, quales, E. G. fericum, vinum generosum; Non tamen febus, seu mercibus, non necessariis, gravia nimis imponi debent, aliàs enim ab earum usu plerique abstinebunt, nec quicquam ex iis commodi ærarium publicum reportabit.

(IV.) Iis igitur, quibus carere nemo potest, modica imponenda esse, vel ex eo apparet, quod in iis præstandis, difficiles se subditi sint præstaturi.

(V.) Ea insuper etiam laudanda tributa sunt, maximeque admittenda; quæ singuli vix gravia sentiunt, & ab omnibus interim exacta, ærarium publicum plurimum possint juvare, hac enim ratione futurum est, ut in rebus maxime necessariis & gravioribus facillime se omnis Respublica sit expeditura.

(VI.)

(VI.) Prudentiæ etiam pars magna hîc est, titulo fictæ, aut metu expectatæ necessitatis, vectigalia subditis imponere, ut incumbenti necessitati par esse, & respondere Republica possit.

(VII.) Semel imposita non facile tolli debent, causâ licet & necessitatē sublatâ. Nam cum odio imponuntur, & cum difficultate obtinentur, & causa ac necessitas eadem iterum possunt offerri.

(VIII.) Præstat in veterata augere, quàm novos motus, novis impositis, pro obsequio reportare.

(IX.) In tributis, æqualitatis maxima habenda ratio, quæ in eo potissimum versatur, ut par sit eorum ratio, ac paria hîc opera sentiant, quorum, in diversis rebus, positæ, sitæque, sint opes.

(X.) Tributa sine injuriis exigi debent, & imperari certis legibus, non præsti-

præstitis tantum, sed in vulgo editis, ex quarum præscripto in exigendis tributis publicani versentur.

(XI.) Mollia nomina, quantum licet, ex necessitate imponere tributis expediat, quo facilius ea admittant privati.

(XII.) Captanda imponendorum tributorum occasio, cum res populo placituræ gerendæ, aut gestæ sunt, quæ maxime placuerunt.

(XIII.) Cùm maximum emolumentum reportet Respublica ex iis tributis, quæ singulorum opibus, pariter æstimatis, imponuntur, eaque maxime privatis gravia sint, legitima exceptio, apud Magistratum, quibusvis privatorum, permitti debet.

(XIV.) Cæterum gravissimæ in eum constituendæ, nec remittendæ, pœnæ sunt, qui publicanorum industriam, fraude, & malis artibus, sunt elusuri.

(XV.)

• (XV.) Quò facilius etiam tributa tolerant privati, ab iis præstandis excipi non debent Magistratus, nam rem per se ingratam, populo gratissimam reddit Imperantium exemplum.

(XVI.) Denique iusta tributa ex imponente, ex fine, ex forma, ex modo, & usu, æstinantur. Ex imponente, cum imponit, qui imponendi habet auctoritatem; ex fine, cum boni publici causâ imposita esse intelliguntur; ex formâ, cum sine injuriâ, vi, & tumultu, exiguntur; ex usu denique, cum collectæ ex iis opes, non nisi in utilia Reipublicæ, & necessaria, impenduntur.

§. 19. Porro acceptæ ex iis opes, tantæ esse debent, ut omnibus, quos Respublica facere cogitur, sumptibus, possint respondere; cum Imperio enim hic calculus imponendus est, quod, in Trajano suo, Plinius commendavit.

§. 20. Si interim jam satis gravia tributa imposita sint, nec exigi possint

E

majora,

majora, nec exacta tamen sufficientibus publicis impositis, conveniens fuerit, mutuò pecuniam petere à privatis, redditis, post difficultates temporum sublatas, sorte & usuris, in quo, nisi accuratè fidem suam habeant Magistratus, utilissimi hujus remedii, quo solo subinde potest Respublica juvari, faciunt jacturam.

§. 21. *Ærariorum* denique, quibus istæ inferuntur opes, cum diversa apud plerofque sit ratio, dubitari non debet, quin ea omnium sit optima, cum singula singulis majoribus rebus, & necessitatibus, æstimatorum. Quemadmodum de Augusto prædicat Tacitus, ad expediendas castrenses expensas, *ærarium* ab eo fuisse institutum, in quo reconditæ opes, non nisi militiæ impendebantur, unde & militare appellatum est.

CAPVT XI.

*De Fœderibus , eorumque di-
versa ratione.*

§. 1. **H**Actenus de iis à nobis actum
est , quibus domi Respubli-
ca confirmatur. Cum autem sæpe Res-
publica domi non sibi sufficiat , vel de-
stituta à necessariis , quæ aliunde peti
debent , vel cum potentioribus bello
commissa , foris etiam , & auxiliis alien-
nis , necessariò debet stabiliri.

§. 2. Id verò per fœdera potissi-
mum obtinetur , ad quæ impellunt , &
ipsum jus naturæ , quo , quæ natura huic ,
aut isti , negavit genti , gentibus tamen
omnibus necessaria , aliunde peti pos-
sunt , ac debent : Jus etiam gentium ,
quod amat , & urget , totorum inter se
populorum societates : Vis denique
necessitatis , quæ , potentia majorum ,
& iniquitate , sæpe minores populi op-

primerentur, nisi majores, ac potentiores, certis fœderum legibus & conditionibus electi, subsidio venirent.

§. 3. Est igitur fœdus, duorum, vel plurium Principum, vel Rerum-publicarum, publica de amicitia, societate, mutuis commerciis, mutuisque auxiliis præstândis, pactio, seu solennis conventio.

§. 4. Soli autem illi Principes ac populi, qui jus habent Majestatis, nulliusque alterius supra se imperium agnoscunt, contrahere fœdera, ac inire, possunt. Ex quo liquido quidem apparet, fœdus, injussu ejus inicum, penes quem summa potestas est, non tenere, & fœdera à subditis, sine supremorum Magistratum autoritate, cum aliis Principibus, aut populis, percussa, non esse fœdera, sed conjurationes.

§. 5. Cæterum, aut cum remotis, aut cum vicinis, fœdera ferè ineunter. Cum remotis, commerciorum, aut
com-

communis hostis causâ; si commerciorum causâ, hoc agendum, ut tuta sit navigatio, aperti portus, mutuus intercursum negotiorum, quæ beneficia, iisdem redditis, facillè obtinentur. Si vero communis hostis causâ, hoc agendum, quantum licet, in fœderatum, aut tota belli moles, aut pars saltem ejus, transferatur, quo minùs nobis cum communi hoste negotium sit.

§. 6. Interim tamen ad vicinorum fœdera potissimum est attendendum, si enim communis omnium vicinorum hostis sit, unum, & commune omnium fœdus, salvâ cujusque, in cæteris, imperii majestate, inire expedit. Nam, qualiscunque vicinorum fortuna, non negligenda est, adversus communem hostem, dum quâvis, vel prosperâ, vel adversâ, nos etiam everti possimus, & juvari.

§. 7. Adcò ut in iis quidem fœderibus,

E 3

ribus,

ribus , hoc (I.) agendum sit, ut finiantur, decidanturque, si quæ, inter istiusmodi vicinos , natæ sunt lites & similitates. (II.) Illud , ut ex fœderis lege, ex omnium fortunis, idoneæ, ad propulsandum communem hostem, vires, decernantur,

§. 8. Porro fœdera, quæ inter vicinos sanciantur, non ejusdem omnia indolis, causæ, & conditionis sunt. Nam cum vicinis, aut majoribus, aut paribus, aut inferioribus, ineuntur, ac proinde diversa ratio singulorum est.

§. 9. *Cum majoribus*, prudenter fœdus in inferior, si auxilium potius accipiat, quàm conferat, sique, ejus obtinendi causâ, non ad ea, quæ viribus suis majora, quæque ad vim Reipublicæ dissolvendam faciunt, & majoris, potius auctura, quàm inferioris confirmatura, sunt imperium, præstando se non astringat: Si denique accepti
ejusdem

Institutionum Politicarum Lib. I. 103
ejusdem auxilii causâ, majori in manus
non tradat claustra Imperii, minores
enim, specie delati auxilii, facile à ma-
joribus opprimuntur.

§. 10. Sin verò *vicini multi majores*
sunt, & iidem inter se commissi, quan-
tum licet, fœdus, & amicitiam om-
nium, inferiorem oportet amplecti,
quo ita per singulos se tueatur, inferior
ille, siue Princeps, siue populus, de
cujus imperio invadendo, cæteri om-
nes contendunt, quod jus, & fœdus,
Neutralitatis fere vocatur, estque nihil
aliud, quam omnium partium amicitia
uti, causâ tamen omnium intactâ. In-
terim verò, id si impetrari non possit,
fœdere transgredi expediat in partes
ejus, qui cæteris sit major, quò cum
nobis causa maxime cognata, quique
ad ferendum nobis auxilium, adver-
sum alios, nobis propior existat.

§. 11. In accipiendo tamen à *majori-*
bis auxilio, singulari quâdam pruden-

tiâ est opus, quâ neglectâ, per fœdera, malum potius, quam bonum publicum, promovetur. (I.) Igitur hæud unquam nimium auxilium est accipiendum, nimium autem illud voco, quod majus est viribus, & copiis eorum, qui juvantur. (II.) Nunquam summa rerum auxiliaribus copiis fœderatorum, inferioribus est permittenda, si enim id fiat, est id nihil aliud, quam aliis tradere vim Majestatis. (III.) Non; nisi urgente summa necessitate, externa fœderatorum auxilia admittenda sunt, quia avarè ferè, & ambitiosè, & cum contemptu illorum, quibus juvandi veniunt, agunt auxiliares ejusmodi copiarum, sed & difficulter admodum, semel admittæ, dimittuntur. (IV.) Denique, ubi id fieri potest, ex Reipublicæ usu, causa potius belli præcidi debet, quàm externa fœderatorum auxilia admittenda sunt, ob eas scilicet rations, quas jam reddebamus.

§. 12. *Si cum vicinis, paribus,* in fœdera conveniatur, in quævis pariter omnes constringi conducit, ubi nimirum eadem singulorum est causa, & singuli, divisi, majoribus essent impares futuri, singuli enim pugnantes, tandem universi vincerentur. Fœdera ista, cæteris omnibus validiora sunt, & minùs periculosa, quia cum paribus ineuntur.

§. 13. Quo autem idoneus ex his fructus possit reportari, unum, vel generale, fœderatorum collegium, sive ordinarium, sive extraordinarium, pro frequentia vel infrequentia offerendum negotiorum, instituendum est, quo fœderatorum Legati, belli & pacis suprema consilia socient, ac vincti fœderis, & vinculum, tueantur.

§. 14. *Cum inferioribus,* fœderum majoribus ferè ineuntur, si hi, ex auctoritate illorum, conservatisque fortunis, habitibusque repressis, suo etiam Imp

conciliare possunt securitatem. Secu-
tas verò illa conciliatur per inferio-
res, si illi, in foedus assumpti, & justis au-
iliis sustentati, communem hostem
etinere possint, sistere, aut propulsare.

§. 15. *Fœderum* istorum omnium
alia æterna sunt, alia certi temporis
ratio sunt adstricta. *Æterna* esse de-
ent, quorum causa perpetua. *Tempori*
adstricta, quorum causa cum tempore
verti potest, aut mutari.

§. 16. Sanctè autem omnia & so-
lenniter debent iniri, &, eadem fidei
sinceritate observari. Fides enim data
publico foedere, servari etiam debet
heretico, infideli; hosti, & rebeli; si-
nim turpe sit, fidem illis servasse, imo
ne quidem dari ei debuit, si non de-
merit servari. At ista servanda etiam
sunt, cum ex rupto foedere plus referre
possimus utilitatis, plus enim, quavis
occasione oblata, semper utilitatis est,
si servata fidei fama.

§. 17. Denique etiam servanda est, quamquam metu, & necessitate, ad in- eundum fœdus compulsi simus. Quanquam enim civili jure privato rescindere liceat id, quod vi aut metus causâ quis gessit, aut promisit, non ta- men id licet in publicis gentium fœ- deribus, nam si necessaria sint fœdera, ut sunt, sique nulla, sine vi, metu, aut ne- cessitate ineantur, ut nulla ineuntur, apparet, ijs de causis, eoque prætextu, rescindi fœdera, nec deberi, nec posse.

§. 18. Quare etiam ob levia quæ- dam, à Republica, aut privatis, adver- sus leges fœderis, commissa, sancita fœdera statim non expediat infringi, quare & gentium jure, quo inter inju- rias privatas, salva maneat publica fœdera, inventum est *jus Repressalia- rum*, quod vocant.

§. 19. Ne etiam, interpretando, fa- cile possint fœdera violari, eorum Le- ges, planis, apertisq; verbis, concipien-

sunt, simulque omnia, ex quibus, sit initum fœdus, lites & controversæ novæ possint excitari, expressis, tantum licet, conditionibus, præveniendæ, explicandæ, & certò definiendæ; sic enim durable robur fœderis maximè conciliatur. Si interim id controversiæ oriatur, ex fœderis versa interpretatione, quemadmodum id fit sæpissime, optima illa censebitur & æquissima, quæ ad finem institutum fœderis adsequendum maximè est comparata.

§. 20. Denique inita ita & observata fœdera finiuntur aut cum tempore, cui sunt adstricta; aut mutuo consensu eorum, qui iniere; aut legibus fœderis non observatis; ab iis, quibus non conventum est: quod fit, cum aut præstantur ea, quæ ad vim fœderis maximè faciunt & promissa sunt, contraria aguntur fœderis instituto, aut alterum qui committit, ut perfidus

Institutionum Politicarum Lib. I. 109
fidus est & iniquus; ita si ea de causa
alii non stent, contra initi fœderis le-
ges ex gentium omnium jure, judicio
ac merito facere censentur.

CAPVT XII.

*De jure belli, de bellorum admi-
nistrandarum recta atque
cauta ratione.*

§. I. CUM plurimi Principes ac po-
puli sint, qui hostes esse ma-
lint, quàm amici aut fœderati, quo-
modo eorum conatus aduersus Rem-
publicam sistendi, profigandique sint,
jam videndum nobis: justo autem bel-
lo & justî belli causa, administratione
id obtinetur potissimùm. Ad eò ut
duo nobis hîc veniant expendenda im-
primis. (I.) *Ea quæ juris.* (II.) *Ea quæ
prudentiæ sunt,* in indictione & admi-
nistratione bellorum.

§. 2. *Ac jus quidem omne bellum permittit, jure enim naturæ necessaria; jure gentium, ea, quæ singulorum & omnium; jure civili etiam sua cuique si erepta & negata sint, vi armorum reposcere licet.*

§. 3. *Neque tamen sufficiat, ut ea ratione bella omnia justa sint, nisi etiam necessaria sint. Non igitur justum est id bellum, cujus justa tantum causa, sed quod justum pariter ac necessarium. Est autem necessarium & justum, cum alia ratione jus nostrum nobis non possimus vindicare.*

§. 4. *Igitur justitia bellorum, ad tria ferè capita revocatur, suprema. (I.) Ad defensionem sui & aliorum, quibus ea ex fœdere aut naturæ aut gentium lege debetur. (II.) Ad exactiorem ejus aut vendicationem, quod nostrum aut nostri juris est. (III.) Denique ad penam, quæ ob læsam Imperii nostri Majestatem, vel ob læsas subditorum nostrorum*

strorum fortunas, bello indicto alii alios veluti supplicio publico punimus.

§. 5. *Defensio* itaque est, qua adversus insidias, conatus, ac vim aliorum, nostra bello tanquam gentium omnium sanctissima quadam ac necessaria lege tuemur. *Exactio* sive juris nostri, sive nostrorum vindicatio est, qua agimus repetundarum, & quæ nobis nostrisque ablata, vel cum deberentur, non præstita sunt, bello reposcimus. *Pæna* denique est, qua violatam majestatem Imperii, attritas subditorum fortunas, violata gentium jura, bello, velut justa ultione vindicamus.

§. 6. *Defensio publica & privata* multum differunt. *Privata* juris momentanei est, & absente iudice tantum permessa, ad cuius auctoritatem privato homini alias est provocandum. *Publica* verò durat quamdiu bellum, & alter alterius iudicium quam suum subire necesse non habet. *Privata* etiam defen-

defensio tum demum iusta est, si præcesserit alterius aggressio & de facto. *Publica* autem defensio etiam iusta est ante alterius aggressionem, & de futuro, ut ita dixerim. Unde colligitur, iustam indictionem belli censerem non tantum adversum irruptentes; sed etiam irrupturos. Et minæ bellorum ac apparatus inter alios iustum faciunt bellum eorum, qui ob metum, ex minis & apparatu aliorum, sine bello securi esse non potuerunt.

§. 7. Neque minus iustum est bellum, quod ex titulo exactionis nascitur, dum ea, quæ nostra tantum sunt, aut quæ nostra pariter & omnium sunt, & quæ aliena licet, tamen ex fœderis aut humanæ societatis lege etiam ad nos pertinent, bello repetimus.

§. 8. Itaque invadendi tantum aut acquirendi alterius Imperii, aut nostri augendi causa, bellum non debet administrari.

§. 9. Cæterum bellum ex justissimis illis causis natum, justissimum cense-ri debet; quam diu geritur, etiamsi ablata aut negata, quorum causa indi-ctum bellum est in manus nostras, aut in potestatem nostram, vi armorum sint redacta, id ob rationes gravissi-
mas. (I.) Quia in delicto, quo noxa il-
lata est, sublata noxa virtute ac felici-
tate eorum, qui bellum indixerunt,
nondum sublata creditur eorum pœ-
na, qui ante bellum noxam intulerunt.
(II.) Quia, qui semel Reipublicæ no-
stræ nocuit, prudenter creditur adhuc
nociturus, atque ob noxam primò illa-
tam tamdiu jure bello licet instare, do-
nec ita attritæ sint ejus vires ac debel-
latæ, ut, etiamsi velit, non possit nobis
in posterum nocere. Ob quas etiam ra-
tiones jure ejusmodi bella etiam in
posterum extenduntur.

§. 10. Interest tamen societatis
humanæ bella finire aliquando, itaque,
ut

centia, & iustum & maximè necessarium est bellum, neque enim quisquam cogi potest, ut bello agat causam alienam, quisque interim cogitur, ut suam agat & suorum.

§. 15. Sed & illud ad leges æquitatis hîc facit, unius vel paucorum privatorum culpam publicam haberi, & propter eam publicam belli pœnam inferri non oportere totis gentibus, nisi sciverint Magistratus, & cum conscii essent, potuerint prævenire. Ubi enim unus vel pauci in alterius Rempublicam peccarunt, ignaris Magistratibus, aut non valentibus impedire, æquum profectò est, ut non tam publico bello, quàm noxiorum deditio, aut alia singulari pœna commissum crimen expietur. Si verò culpæ conscii fuerint, & autores Magistratus supremi, & non prohibuerint, cum possent, & pœnæ vel noxæ non dederint eos, qui peccarunt, gentium jure non unius vel
pau.

paucorum, sed totius Reipublicæ crimen esse creditur, & eo nomine bellum justum infertur. Quippe ex hujus juris præscripto singulorum, quemadmodum dixi, commissa culpa universitati imputatur, nam peccasse omnes videntur, ubi uni vel paucis peccantibus obsistere omnes potuerint, nec tamen obstiterint.

§. 16. Atque id quidem de bellorum jure; restat autem ut *ad prudentiæ leges*, in dicendis atque observandis nunc nos convertamus. Enim vero ubi jus belli, iis, quos jam laudavimus, titulis non prudenter expenditur, an jus nostrum bello persequi, an non persequi, & quomodo persequi expediat. Sæpe enim expedit Reipublicæ jus suum bello non committere, majoris evitandi mali gratia, quod dubiæ sint bellorum fortunæ, quod tarda, quod sumtuosa, quod sæpe noxia sint ea bella, quorum justissima est causa. *Sæpe etiam*

tiam expedit Reipublica, jus suum non statim bello persequi, sed prestolari opportunas ersequendi occasiones, neque sic minus ultæ causæ ea bella sunt, quanquam inter eorum causam & executionem patium temporis intercesserit. Nam us suum semper integrum creditur Reipublica servare. Iuris igitur est, merito posse, prudentia est, suo & tempore, & modo, & ex Reipublica usu bellum administrare.

§. 17. Abstinendum verò ab iis bellis omninò est, quæ, quantumvis eliciter expedita, laudem modicam, modicum victoriæ, ut loquitur Tacitus, pretium, improsperum autem calentia, magnum ludibrium, nec minus damnum sint allatura. Nam ut loquitur idem Tacitus 2. hist. Omnes, qui magnatum rerum consilia suscipiunt, aestimare debent, an, quod inchoatur, Reipublica utile, ipsis gloriosum, ut promptum effectu, aut certè non arduum sit,

fit, quod si alibi, in bellis maximè, expendendum est.

§. 18. Sed neque cum istis etiam, quamvis justissimo bello, illigandi sumus, quorum est tanta potentia, ut adversum clades omnes insurgere possint, quique, ut illud Senecæ, diutius pugnare possunt, quàm nos vincere.

§. 19. Optima autem omnium belli inferendi occasio est, cum non tantum virtutis nostræ in exactione rerum, sed etiam vitiorum, quæ inter hostes exorta, aut à nobis procurata sunt, usus nobis esse potest, ut cum civilibus bellis, cum bellis aliis, cum defectu militum, aut rari inopia, aliisque ejusmodi publicis malis affliguntur.

§. 20. In ordine rerum bella gerendarum attendere maximè convenit, ne atteramus aut distineamus in modicis vires, sed maxima & capita rerum aggrediamur, quæ, subacta vi sua, cætera omnia facile sunt tractura. Sic enim
tem-

tempori parcitur & militi, & impensis, & minùs nos obnoxios reddimus dubiis fortunæ. Sin tamen non nisi per modica primùm debellata, ad majora subjuganda possit deveniri, prudentioris longè ordinis est à modico auspiciari.

§. 21. Maxima vero illa capita rerum, ea hîc intelliguntur, per quæ certa sit in hosticos sedes, certus quamvis ingruente fortuna receptus, per quæ nittenda hostibus auxilia eripiantur, denique quorum oppugnationo & deditio cæteris deditiois & agnoscendi nostri Imperii imponit necessitatem.

§. 22. Sed & id cavendum imprimis, ne unius prælii casui, qui præter expectationem sæpe adversissimi adferuntur, totam vim Republicæ, aut summa consilia, post quæ nulla super sint, committamus. *Cum ergo prælio cum hostibus committendi sumus, tan-*
tum

Institutionum Politicarum Lib. II. 12
tum ex alea praelii servare expediat, quan-
tum sufficiat restauranda, si forsan adversus
incubuerit, fortuna.

§. 23. Enim verò ubi bello illiga-
ti sumus, duplices idoneæ Reipubli-
cæ copiæ debent esse ad manum. A-
liæ, quas hostibus & casibus fortunæ
aliæ, quas adversæ in bello fortunæ
& victoribus hostibus opponere possi-
mus.

§. 24. Cæterum in bello plurimum
obinet bonus Imperator, & miles, &
sancta observata militia disciplina. Impi-
rator, ut de aliis nunc non dicam, qui
in eo esse oportere, facile quis in-
telligat, consiliis potius agat, quàm
auctoritate & manu, & libera potius ut-
tur, quam mandatorum legibus adst-
ricta libertate, præsertim iis in bellis g-
rundis, quorum diversi casus ante ce-
cilia & mandata non possunt provi-
ri, quippe in his longe potius fi-
rit, ut Imperatoris consilia, ip-

casus & circumstantias temporum ac rerum, quam inutilium sæpe mandatorum limites sequantur.

§. 25. *Militis* verò ex domesticis, quàm extraneis, major & melior usus habeatur; melior, quia in eo plùs fidei; major, quia domesticæ copiarum extraneis sunt majores, majorem in iis Respublica habet fiduciam securitatis.

§. 26. Pro amicis autem & adversum hostes prudenter reperta est *militia disciplina*, quam ideo castrorum matrem & triumphorum alumnam vetus scriptor appellavit. Vis autem disciplinae militaris in legibus, & poenatum, propter delicta etiam levissima nunquam remissa severitate consistit, nam ferocia sunt castrensium ingenia, & maxima ex rebus minimis, neglectis, aut male administratis, in bello discrimina oriuntur.

§. 27. Sed neque fasque deque est, quomodo jus nostrum bello persequa-

sequamur, itaque & de eo est aliquid dicendum. Modus igitur ille duplex est, aut enim in invadendo hostem, aut *offensione*, ut loquuntur, vel nobis propugnandis, aut *defensione*, consistit.

§. 28. *Defensio* est, cum nostros intra limites avertimus hostem; ejusque insultus propulsamus; sola illa laudabilis est, ubi cum his hostibus commisi sumus, qui majores nobis longe sunt & validiores. Vis ejus ac usus in tuedis limitibus consistit, ex architecturae militaris, qualis hodie recepta est, lege, locis, per quae ad interiora nostrae ditionis aditus est, vallo, fossa, propugnaculis, aliaque ejusmodi opera communiter, quibus ut adversum longas obsidiones, de iis, quae bello & vitae necessaria, sustentandis, abunde provisum sit, necesse est.

§. 29. *Offensio* est, cum extra limites castra promovemus & invadimus hostem. Illa laudabilis est, ubi cum

infirmioribus bello certamus, & cum domi nobis adeo aperti & infirmilimites sunt, ut irrupentibus, nisi alibi resistatur illis, facile cessuri metuantur. Vis ejus in idoneo exercitu consistit, qui hostili par, aut major sit, qui interim major non sit, quam ut in hostili agro sustentari possit.

§. 30. *Finis belli victoria est, fructus autem victoriae ejusdem usus est. Recte enim victoria usu censenda est, quae neque in prudentiae, nec clementiae leges peccavit. Lex clementia est, ut post partam victoriam, post civitates totas subjugatas, omnibus istis parcatur, quae victori in posterum non sint nocitura, aut victis in posterum adversum victorem aliquando sint profutura. Lex prudentia est, ut si quid ex devictis hostibus forsan supersit, quod aliquando Victori possit nocere, securitatis potius publicae, ac belli juris in ferro ac flammis, quam in-*

Institutionum Politicarum Lib. II. 125
Inconsultæ ac noxiæ clementiæ ratio
habeatur.

CAPÛT XIII.

*De pactis, quæ nomine publico
cum hostibus ineuntur, præ-
sertim Induciarum ac pacis,
quibus tantum differuntur
bella, aut penitus tolluntur.*

§. I. CUM & totius humani generis
& singularum etiam gentium
interfit, bellis finem aliquando impo-
ni, finis iste obtineri non potest, neque
malis bellorum potest intercedi, nisi
per pacta, quæ cum hostibus ineuntur:
præstat enim iis præveniri majora ma-
la, quam per bella inter ancipitem
fortunam, sumtus plurimos, nec mi-
nores sæpe clades, ea, quæ jam in-
flicta sunt, perpetuò ulcisci, & quod

accedit, quod nullum bellum justum sit ipso gentium jure, quod pacis causa administratur. Non igitur bellorum causa tantum justa esse debet, sed & finis, *justitia vero finis in eo consistit, quod pacem appellamus.*

§. 2. Ceterum pacta ista, quantum plus periculi habent ex personis, quibuscum ineuntur, tanta majori cautione sunt ineunda, semper enim, quanquam amicitiam simulet ac pacem, eamque afferat, metuere illum debes, quem laeferis, & tanquam laesum per blanda pacis nomina eum habere suspectum, qui semel laedere est conatus.

§. 3. *Pactis igitur istis, aut causa belli pariter & bellum tollantur, aut causa integra bellum autem tollitur & differtur.*

§. 4. *Causa belli & bellum pariter tolluntur, ubi inter pactorum leges remittit quisquam, quicquam hactenus in alium & pretendit, & ut obtine-*
ret,

ret, vi bellorum alium est persecutus. Ea autem pacta omnium securissima debent æstimari, nequẽ enim ad bellum rediturus facilẽ creditur, qui causam belli tradidit ipse ac pacto transcripsit.

§. 5. *Integra & salva causa tolluntur saltem bella, vel ad tempus differuntur,* cum bello quidem imponitur finis, jure tamen, cujus titulo hæctenus bellum gestum, cuius parti integro servato, quæ quidem pacta secuta minus censenda sunt, dum hoc vel isto prætextu facilẽ violaturus creditur pacta ille, qui belli causam in omnes occasiones integram sibi servavit.

§. 6. Interim causa belli, pactis cum hostibus initis, non facilẽ permitti debet, præsertim si in ea aliquod magnum Reipublicæ sit momentum, si etiam meliores offerri possint temporum conditiones, quibus feliciter jus nostrum persequi possimus, post

initorum pactorum finem.

§. 7. Pacta ipsa aut brevissimo aut longioris temporis spatio, aut ejus æternitati sunt adstricta, quorum ista *armistitia*; illas *inducias*, hæc *pacem* appellamus.

§. 8. *Armistitia* sunt, post quæ statim ad bella reditur, in quibus potius bellum non geritur, quam sublatum est bellum. In his ad tria est attendendum. (I.) Ne occasiones rerum gerendarum, per admissa ea, carpantur. (II.) Ne, iis durantibus, vires hostibus accedant majores. (III.) Denique, ut armatus etiam miles sit, ac velut in procinctu stet, inter otia armistitiorum.

§. 9. *Inducia* sunt, quibus revera bellum differtur, quarum prudenter in-eundarum leges, ad hæc fere capita possunt revocari. (I.) Hostium commodo illa non sint; indulgentur autem illi hostium commodo, ubi, rebus feliciter à nobis gestis, penè victi illi jam toti sint,

Institutionum Politicarum Lib. II. 12
ti sint, ac prostrati. Quippe, qui hinc
liter agit, blandientis sibi fortunæ cu
sum cohibet, ac sistit, & faventem ho
stibus, veluti transcribit. (II.) Expo
rigi vix debent ad hominis ætatem, si
nim eò usque extendantur, post fines
induciarum, novo iterum bello exorte
priori ante inducias bello, exercitus in
de Reipublicæ est defuturus. (III.) A
libi, ubi id licet, induciæ cum eodem
hoste ineundæ, alibi cum eodem gere
dum est bellum, ita enim futurum est
ut non desit militi negotium, in quo
possit occupari. (IV.) Providendū in
primis ne per inducias, translatis in
lios hostium armis, per eorum latera
jugum clam & aliud agendo ipsi im
tamur. (V.) Induciæ ita habendæ sūt
ut licet bellis ad tempus sopitis, t
quam quæ certò reditura sint, sit
paratus. Nam prudentiæ est de b
cogitare, quod post finitas indu
haud dubiè sit erupturum.

§. 10. Pax est, quæ (ut cum Rom. loq.) cum cælo & terra duratura initur, atque extat magis nomen ejus, quàm usus inter mortales. Quàm enim dubiæ sint res humanæ, quàm fluxa hominum fides, quàm facile infelruntur injuriæ, & illatæ creduntur, tam nihil in pace æternum, & facile pax in bellum commutatur.

§. 11. Itaque uno isto & præcipuo præcepto est opus, pax omnino bona fide habenda est, tanquam semper duratura, dubia interim & cum suspicione belli eadem habenda est, tanquam ex quâ facilis negotii inimicitie possint excitari.

§. 12. Denique siue armistitium, siue induciæ, siue pax, per pacta, conventa, obtenta sit, deposita licet bellorum usu, curæ tamen, & consilia, adversum bella imminencia, nunquam deponantur.

CAPVT XIV.

*De mutationibus ac eversionibus
Rerumpublicarum, ac prae-
cipuis causis.*

§. 1. **R**ebus publicis constitutis ita,
& domi, forisque confirma-
tis, neque aeternitatem quandam liceat
polliseri. Restat igitur, ut libro pri-
mo imponat hunc finis & exitus, qui fere
omnium imperiorum esse consueve-
rit. Equidem rerum omnium humana-
rum, aeterna quadam lege, quae cunque,
optime licet ratione instituta, & con-
firmata, tandem aut mutantur, aut e-
vertuntur, quod perinde in Rebus pu-
blicis locum habet, quarum quaedam
aut mutationes aut eversiones sunt.

§. 2. Mutationes Rerumpublica-
rum illas appellamus, cum votus earum
status, & forma, in statum alium, for-
mamque aliam, convertitur. Eversio-

nes illas vocamus, quibus fit, ut Respublica aliorum subijciatur dominationi.

§. 3. *Causa mutationum* sunt vel in Magistratibus, vel in ingeniis subditorum. In Magistratibus, cum illi veteri Reipublicæ forma tanquam pro autoritate suâ minus faciente, ita abutuntur, ut tandem planè novam, magisque pro autoritate sua facientem, amplectantur. In ingeniis subditorum causa mutationis est, cum illi, pro innatâ sibi judiciorum varietate, veterum pertæsi, novâ, non quâ meliora, quam quia nova, amplectuntur. Mutationes, ex his causis natæ, efficiunt, ut præsentis Imperiorum formæ, in proximas, & cognatas, commutentur. Aristocratia in Monarchiam, Democratia in Aristocratiam, & hæc denuo in id Imperii, quod populi, appellamus.

§. 4. *Causa eversionum*, diversæ sunt, quibus fit, ut aut alterius subeat dominatio, ut summo dominationis

nis nostræ juri plurimum deeedat: (I.) Verò est abstrusa quædam ratio. providentiæ divinæ, ex cujus arbitrio, & beneplacito, sæpe incognitâ nobis ratione, aliis crepta Imperia, in alios transferuntur, atque sic fatales periodos, si-ve circuitus Imperiorum, Plato appellavit. Est (II.) dissolutio quædam partium & dissensus animorum, quo aut inter se, factionibus eò mittuntur subditi, & membra Reipublicæ, ut subditi & Magistratus à se invicem divelluntur, quam partium dissolutionem, totius corporis dissolutionem, sequi fere consuevit. Quod & significavit idem Plato, mutatis numeris, mutatâque musicâ, necessario etiam Rempublicam everti, musico & numerorum nomine consensu publico illecto, quam harmoniam a libi appellavit. Accedit & (III.) Vastitas Imperiorum, quæ cum ambitione Imperantium terminos non habent, & quotidie latius proferuntur.

Sensim imminui & everti tandem necesse est. Nam sicut, qui semper progreditur, nunquam firmus consistit, ita Principes, & populi, qui ad occupanda quævis, consilia convertunt, nihil immotum, nihil æternum, pro Republica possunt polliceri, adeò ne hic, vel imprimis ambiciosi votis, ponenda sit meta, ne Imperium pariter ac fortunam fatigemus. Sed & (IV.) integritas mutationum merito censuerim, supremum fastigium publicæ felicitatis. Ad quod, ubi everta sunt Imperia, corruptos suorum mores, & per eos novicantem tandem & sevientem fortunam experiuntur, plerique enim acceptæ fortunæ magnitudine abutuntur, Quin. verò & huc (V.) faciunt, leves & modicæ quarundam in Republica partium, subinde institutæ mutationes integrarum formarum, & ex his eversionses Imperiorum nascuntur. Atque ita, veluti principia sunt, ad quæ
 reli-

Institutionum Politicarum Lib. II. 135
reliquæ omnes causæ particulares, quibus everti aut mutari Respublicas videmus, nullo negotio possumus revocare.

LIBER SECVNDVS.

CAPVT I.

De diversis Rerum publicarum formis, de Theocratia, seu Republica Hebræorum.

§. 1. **P**oscit jam rerum ordo, ut diversas Rerum publicarum formas inspiciamus. Nam gentes, aut singuli Principes, aut pauci, aut populus, regunt. Inde *Monarchia*, in qua singulis; *Aristocratia*, in qua pauci; *Democratia*, in qua omnes, præsent.

§. 2. Quæ quidem omnis diversitas formarum nata est, ex diversitate ingeniorum, quæ alia atque alia, diversas

fas inter gentes, inveniuntur. Aliæ enim plus, aliæ minus libertatis, sub Imperantium dominatione retinendum sibi putaverunt. In *Monarchia* minus libertatis est, quia unius: In *Aristocratiâ* plus libertatis est, quia plurium arbitrio omnia reguntur: In *Democratiâ* maximè omnium libertas est, dum in ea cuiuslibet licet, ad conservandam promovendamque libertatem, studia sua, ac curas conferre.

§. 3, *Monarchia & Aristocratiâ* omnium antiquissimæ & primæ fuisse meritò videntur. *Democratiâ* verò seriùs progressu seculorum natam lubet iudicare. Hanc enim primò vix alicuius gentis fuisse, sed amore libertatis, aliis istis formis, alibi quasi successisse, ex eo verissimum mihi videtur, quod credibile non sit, cum in constitutione Imperiorum primâ, summa quadam prudentia & autoritate esset opus hominum excellentissimorum, popu-

populum autem idcirco minoris autoritatis, idoneam Imperii vim, inter Imperii inexpertes exserere non potuisse.

§. 4. Quæ autem regendi ratio & forma optima sit, non tam anxie, ut fieri solet, perferutandum putamus. Utique enim, ut generatim dicam, quod sentio, ea optima censenda, quæ ad ingenia suorum, & cominoda, maximè est comparata. Neque enim omnibus tantâ morum, locorum, temporum diversitate omnia conveniunt.

§. 5. Atque ita quidem gentium sapientes tradiderunt, Græci præsertim, qui rationes inventarum legum & primas origines publicarum societatum sibi deberi gloriantur. Interim verò illi ignoravere aliam quandam, & antiquitate temporum, & sanctitate legum, primam Imperii formam extitisse, quam cum Josepho *Θεοκρατία* appellamus. Est autem quasi Imperiū
aut

aut Respublica Dei. Atque hâc usus est populus Hebræus.

§. 6. Quanquam enim ductores primò suos, Rectoresque Mosen, & Iosnam, divinos viros, dein Judices, tandem Reges habuerit, non tamen Monarchiam aut Aristocratiam in ea gente licet appellare. Nam in omnes illos & Rectores & Judices & Reges, peculiare & excellens fuit Imperium Dei, qui, ut ubique est, & cœlesti majestate omnia implet, ita Hebræis singulari quodam modo semper affedit, qui, ut regit omnia & sustentat, ita in usitatam aliis gentibus ratione tenuit Rempublicam Hebræorum. Ex hujus enim præscripto Magistratus constituti & conditæ leges, ex hujus oraculis publica consilia sunt petita, in hujus sinu sita erant arcana hujus Imperii, denique tot admirandis modis toties vires ejus Reipublicæ versabantur.

§. 7. Aded ut inter divini, ejusque

Institutionum Politicarum Lib. II. 139.
que singularis limites mandati constri-
cta fuerit omnis illa Hebræorum Im-
perantium potestas, nec novarum, ut
alibi, legum latores erant Hebræi Ma-
gistratus, sed earum, quas cælitus acce-
perant, custodes. Hujus Reipublicæ
specimen alibi haud unquam existit, &
in Judæis in formam provincie reda-
ctis sub Romanis, & sub Tito Cæsare
penitus everfis ac ejectis, tandem o-
minino defecit.

CA P I T U L U M II.

*De Monarchia, de Principatu
ac Dominatu, de Electione,
atque Successione.*

§. I. **M**onarchia, Respublicæ
est, in qua uni alicui & soli
suprema & præcipua Imperii cura est
demandata, cui ex eo Regis aut
Principis est cognomentum. Estque
illa

illa & antiquissima, & facillima, & si re-
cta habeatur, tutissima imperandi ra-
tio. *Antiquissima*, quia primi omnium
gentium Magistratus Reges extitere.
Nam ad continuandam in obsequio
multitudinem, autoritate summa opus
erat, quæ in uno, quàm pluribus vali-
dior est; & magis spectatur. *Facillima*,
quia minimæ & nullæ dissensiones, ubi
ab uno Imperium exercetur, quæ in
plurimorum Imperio graviores & plu-
res solent excitari. Unius quippe &
semper simili sibi ingenio, facilius,
quàm diversis plurium ingeniiis subditi
accomodantur. *Tutissima* denique est,
quia prave spes aliorum ac destinatio-
nes in occupandis Imperiis, ubi unius,
vel unius domus imperium est, meliùs
præciduntur. Nam ubi inter plures di-
stributus est honos Imperii, & plures
administrandi Imperii sunt capaces, ut
in Aristocratia & Democratia, à pluri-
bus per sæpe illud affectatur.

§. 2. Cæterum non eadem omnis Monarchici Imperii vis est aut ratio, nam aut Principatus est, aut Dominatus. Principatum vocamus, ubi ita unipermissum est Imperium, ut pluribus pro libertate repertis institutis ac legibus adstringatur, adeò ut Principatus & libertas sub malis Principibus, ut dissociabiles hæc optimè conjunguntur. Dominatum vocamus, ita unipermissum, aut ab uno occupatam Imperandi rationem, ut pro libidine omnia possit administrare, adeò ut unius arbitrio libertas subditorum sic constingatur.

§. 3. Principatus forma ferè est, ubi consensu & electione populi ad summam rerum Principes sunt vocati. Dominatus ferè est, ubi Imperia facta sunt occupantium, & inter eas gentes, quæ vi ac terrore ad obsequium sunt compulsæ, quem tamen, cum in atrocissimam tyrannidem deflecteret,
ple-

pleraque gentes exuerunt: ita quidem, ut hodie Dominatus, si Turcas, Molchos, & alios paucos eximas, alibi vix sit inventi. Dominatus enim plerisque inuisus est, & grata est cordato populo ea administrandi forma, quam Principatum appellamus. Principes enim omnia subditorum Imperio possident, non Dominio. Dominus autem non Imperio tantum, sed etiam Dominio possidere se existimat, non fortunas saltem, sed vitas etiam ac sanguinem subditorum, ad eum ut sub Principe obsequium cum libertate, sub domino obsequium cum servitute sit conjunctum.

§. 4. Porro eliguntur Principes aut succedunt. *Electio* in suffragio Procerum aut populi versatur: *Succesio* autem est, qua jure nascendi eum excipit in imperio, ex quo natus est, aut cum sanguinis propinquitate proximè coniungit.

§. 5. Quæ verò major ac laudabilior sit, successio, an electio, inter dubia rationum momenta multis disceptatur, & pro utraque gravissima quidem sunt argumenta. Nam in Electione plus dissidii est, sed & plus libertatis. In successione verò nihil quidem dissidii, sed & nihil libertatis. Præterea judicia, ut sic dixerim, naturæ, ut aliquando recta, ita sæpe cæca sunt, dum ex optimis Principibus aliquando pessimi nascuntur: Judicia hominum certa magis sunt, sed & hæc sæpe fallunt ac falluntur, dum haud rarò illi eliguntur, qui Imperio jam impositi, indigni Imperio & impares deprehenduntur. Pro utraque igitur, ut compendio dicam, & contra utramque militat ratio, in hac aut illa servandum esse partium institutum.

§. 6. Bene verò electus est Princeps, qui, nisi electus, nasci debuisset: Bene natus est, qui, nisi natus esset, eligi

144 *Marci Zuerii Boxhornii*
eligi debuisset.

§. 7. Cùm vero nunquam vacuum esse debeat Imperii nomen, aut caput, ne fiat occupantium, aut adhuc superstitite, aut statim defuncto Principe, eligi successor debet ea in Republica, in quâ Electionis jure hæc omnia transiguntur.

§. 8. Ad illa tollenda dissidia, & malè feriatorum hominum ac ambitionorum machinationes, plurimum facit, vota Electionis inter eandem familiam continere, si ea semper digni Imperio inveniuntur. Sicuti enim periculosi transitus rerum, nec minus discriminis habent mutationes familiarum, ex quibus Principes eliguntur.

§. 9. Sed omni interim modo providendum est, ne ex eo discrimen oboriatur libertatis. Ex eadem enim semper familia electi ac domo, assiduo Imperii usu, jure successionis tandem deberi sibi putant, quod tandem electionis
nis

Institutionum Politicarum Lib. II. 145
nis jure consequuntur.

§. 10. Ubi verò jus successionis habet locum , nec proximi sanguine supersint , qui succedant , defectus ille naturæ testamenti factione , scripto hærede , aut etiam adoptione , sicut inter veteres Romanos receptum erat , potest suppleri. Est enim adoptio initiatio naturæ , quo , aliis in liberos pro liberis assumtis , vitium orbitatis superamus.

§. 11. Hujus aut Testamenti factionis , aut adoptionis , & certa & tempestiva cura facit , ut , qui in præsens rerum potiuntur , quietius Imperium ad posteros transmittant. Tempestiva cura est , cùm humanæ fragilitatem vitæ , & festinatos cogitantis fore fati casus , de hærede & successore continuo tam certi sumus , quàm incerti sumus diutius nos victuros. Certa cura hîc est , qua ita , ac tam rite , ac aperitis adeo verbis describimus hæredem ,

G

ut

146 *Marci Zuerii Boxhornii*
ut de herede instituto, post nostrum
excessum, nullæ agitari turbæ possint,
ac dissensiones.

§. 12. Ne autem faciliè deessent
principalis sanguinis posterii & suc-
cessores (transitus enim isti cum metu
semper aliquo sunt conjuncti) quæ-
dam olim gentes, & nostrorum tem-
porum nonnullæ, jure successionis
sequiorem etiam fœminarum sexum
ad sceptra admisere. Quamquam
enim populorum omnium, ab omni
retrò ætate, judicio, fœminæ, ob ino-
piam judicii, ob imbecillitatem &
ignaviam sexus, non à publicarum
modò, sed etiam civili jure, à priva-
tarum quarundam rerum administra-
tione meritò excludantur, qui ætatis
tamen & securitatis publicæ interesse
populis visum est quibusdam, ut ma-
sculo sexu deficiente, ad intercipien-
das aliorum spes, & spe masculæ pro-
lis suscipiendæ, & ne faciliè Principa-
tus

Institutionum Politicarum Lib. II. 147
tus in alias familias , inter plurimas
postpositorum turbas migrarent , im-
peria ad fœminas quoque devolve-
rentur.

CAPVT III

De Monarchici status arcanis, sive interioribus consiliis.

§. 1. **Q**uemadmodum diversis gen-
tibus diversa placent species
Rerumpublicarum , ita diversis spe-
ciebus , diversa sunt arcana. Sunt au-
tem non nisi interiora consilia ad præ-
sentis status Reipublicæ conservatio-
nem , ad præveniendas , profligandas-
que mutationes , quæ ex mobilitate
populi , ambitionumque conatibus
facile nascuntur , propriè comparata.

§. 2. Horum in Monarchiis tantò
major est ratio , & accuratior haben-
da , quantò majus est illud imperium,

ideoque populo invisius, & eandem magnitudinem affectantium immodicis desideriis magis expositum, itaque, ut cum Tacito his *Annal.* 4. loquar; Quemadmodum plebe valida, vel cum patres polerent, noscenda est vulgi natura, & quibus modis temperanter habeantur, senatusque & optimatum ingenia qui perdidicerunt, callidi temporum creduntur: sic ubi non nisi unus imperitat, hæc conquiri tradique debent.

§. 3. Ab Arnolde Clapmario, egregio sanè autore, pleraque eorum exposita sunt, vulgato *de arcanis* opere; sed interim haud pauca & necessaria visus est præterisse, quæ nos non in comparisonem curæ & ingenii, sed explendi hujus argumenti causa, compendio, ut cætera hactenus, perstringemus.

I. Inid incumbendum est Principi,

est. iusto, eoque à populo aut Proceribus confirmato titulo teneat Principatum, quo nemo inter subditos, aut externos sit, qui maiore aut iustiore titulo vim rerum invadere possit, aut sibi arrogare. Est autem eo titulo, & publico consensu imprimis opus in transitu rerum & familiarum, nimirum ubi diversa antea Reipublicæ forma, in Monarchiam mutatur, aut movetur loco, qui hactenus gessit Principatum, aut denique regnatix domus convertitur. Sic enim fit, ut irriti reddantur aliorum conatus, & æquissimas populus iudicet, & probandas omnes, ex iusto adeò titulo profectas, Principis in administrando Imperio leges & actiones.

2. *Neque minùs laboret, ut more majorum, quantum quidem licebit, iisdem omnibus, quibus priorum Principum, solemnibus ac ritibus inaugurationis peragatur, quo non iustus tantum*

tum titulus sit accepti Imperii, sed etiam modus. Nam meliorum omnium gentium iudicio, hoc quoque pertinet ad legitimas rationes indispiscendi Principatus, & hac ratione iudicium suum populus ac proceres quasi obsignant, & cum in solemnibus aliquid religionis sit, sanctior re dicitur Principis persona, & aliquid horum neglectum nonnullis Principibus, ut illegitimis, nonnunquam legitimum obiectum.

3. Sub accurata custodia habeat, ut ibi occupet, ubi non possunt nocere, eos quos ex certo iudicio metuit, hoc aut iste titulo inducto, ad invadendum Imperium aliquid aufuros. Sic enim futurum est, ut nocere non possint, etiam si velint; ante omnia autem id curandum, ne ad externos aut vicinos Principes transgressi, horumque vi sustentati, foris accipiant, quibus impugnent Principatum.

4. Ita

4. Ita fastigio impositus, & adversam sui imprimis sanguinis rivales confirmatus, acta priorum Principum quacunque licet, jussa & decreta severe ac sanctè tuetur, neque facile ex iis aliquid convellat. Tanti enim quisque Principum fit, quanti ipse eos facit, quibus succedit.

5. Quibus observandis legibus se obstrinxit, si religiose observet, maximè se & Principatum est confirmaturus, alias enim, quantum juratis à se legibus detrahet, tantum, pro obsequio, odii, ubi occasio tulerit, exerendi, subditi superaddituri sunt.

6. Summa, ubi justè id licet, pene severitate eos omnes prosequatur, qui Majestatem in precedenti Principe, cujus jam implet locum, lassisse deprehendantur, quicquid enim tale non punit, aliis iudem, velut licitum, in se permittit.

7. Nullum pene aut contemptus aut minus æstimatæ Majestatis exemplum

ipse statuat in eum, qui eandem gerit personam, paremque in suos auctoritatem alibi accepit. Tanti enim fit inter suos Principes & alios, quanti potestate similes sibi aliarum gentium Principes facit.

8. *Haud facile aut cum iis fœdus ineat, aut iis auxilio sit populis, qui Principes suos Imperio exuere, quàm enim subditis inuisi sunt Principes, tam facile adversum suos sequantur exemplum à suis Principibus probatæ promotæque defectionis.*

9. *Fixum & immotum iisdem sit, non facile omittere sedem imperii, seu caput rerum, hoc est, urbem eam, sive ditionem, unde in omnia regimen est. Absentiæ enim Principis, & vacua Imperii sede conjurati, ad invadendum imperium ferè abutuntur.*

10. *Neque longè, neque in remotis terrarum oris arma sua peregrinari patiantur. Ab his enim defectus & nudatus*

tus; domi se tuert non potest, contra eorum insidias, qui ambiunt Principatum.

11. Idcirco & intra *terminos coarceat Imperium*, neque alia aut plura appetat, quam quæ commodè possit continere, qui enim ubique cupit dominari, neque ob sparsas, distractasque res ubique par esse potest, continendæ dominationi se prostituit, & Principatum, ut impar & infirmus.

12. *Certas condat*, aut consensu publico condendas aut confirmandas *leges* curet, quibus definiatur certus locus, certusque solemnus modus, in quo & quo solo Principes possint inaugurari, istiusque ipse loci, ut &, si quæ sint solemnium ornamentorum, præcipuam curam habeat. Ita enim fiet, ut alibi aut alio modo à conjuratis salutato Principi aliquid desit eorum, quæ ad legitimi Principis inaugurationem ex instituto ac lege necessariò requiruntur.

13. *Regale corpus, regalemque aulam, idonea custodia militari diligentè muniat, eorumque custodum amorem in se, constantiam ac fidem, quavis ratione, promereri ac conservare contendat. Quamquam enim maximum, ut loquitur Plinius, munimentum, Principis sit, munimento non egere, eaque arx sit inaccessa Principalis securitatis, interim non satis tuta Majestas, sine viribus, contra insidias maleferiatorum, præsertim ubi armis quæsitus est principatus.*

14. *Hæredem & successorem certum designet, neque interim se vivo hæredis faciat apud alios, aut fieri patiatur mentionem, imprimis si à liberis destitutus, ipse in alios transferre necesse habeat Principatum. Solem enim occidentem deserunt plerique, & in orientem convertuntur. Sed & qui cognoscunt hæredes se designatos, à propria seu aliena ambitione impulsæ, malunt plerumque*

rumque Imperium capere, quàm expectare.

15. *Liberos & proximos sibi sanguineos fidelissimos, suæ proximis, id est, maximis dignitatibus imponat, sic enim & tutior erit fide ac dignitate suorum, & suo sanguini vi præcipua rerum permessa, plurimis insister munimentis.*

16. *Si à cujus nimie eminentibus, & plus quàm civilia promittentibus virtutibus, fama & gratia inter milites, aut inter cives domi sibi metuat, militares eorum dignitates togatæ, & togatæ militatibus commutat. Hac enim ratione nimia in eos populi, aut militum studia, adversus Principem, iis non facilè sunt profutura.*

§. 17. *Nemo præter Principem Rei præclare gesta gloriam in se trahat, caveatque imprimis, ne quis laudationibus privatis & publicis supra Principem celebretur, quamvis optimè meritis,*

namque ejus præcipuè gloria esse debet; ex recto aliorum ministerio, cujus sunt auspicias. Sunt autem Principis solius, & aliter si fiat, quantum in alios convertitur, tantum obsequio, timori & venerationi subditorum in Principem decedit.

18. *Quasitissimos publicos honores, supplicationes, & vota publica pro incolumitate, quæque alia ejus generis sunt, haud unquam cum aliis, quantumvis summa cum virtute viris, patiatur commutare, quàm enim Majestatem supra cæteros extollit, tam honorum & publicorum judiciorum quædam debent esse insignia, quibus in solum Principem collatis, quivis intelligat eam supra eminentissimos quoque eminerere.*

19. *Premia decernere militum, stipendia augere, & civium commoda, publicam libertatem exercere, dignitates conferre, & alia istiusmodi, que*
gratia

Institutionum Politicarum Lib. II. 157
gratia sunt, & quibus gratia militum ac
civium captatur, soli vendicet sibi ac servet.
Præcipua quippe vis Principis est in
amore subditorum, itaque solius Prin-
cipis est, in manu habere sua ejus pro-
movendi instrumenta.

20. *Earum ditionum, ex quibus vis*
dependet, ac salus totius Imperii, præ-
fecturis potius imponat eos, qui privatius
minoris potentia, quam qui majoris sunt.
Magnitudo enim fortunæ privatæ, au-
cta magnitudine publicæ dignitatis, si
quis malè uti velit, in præsentissimum
discrimen adducit Principem & Prin-
cipatum.

21. *Anxiè imprimis ad eos attendat,*
quorum privata opes & potentia præ-
sertim multis cognatorum & affini-
tatum munimentis innixæ, priva-
tum, ut alibi Tacit. modum sunt egres-
sæ, non quò eos deprimat, & quæ
ipforum sunt, eripiat ipsis, vel accidat,
(quod non Principum est, sed Ty-
ran-

tum titulus sit accepti Imperii, sed etiam modus. Nam meliorum omnium gentium iudicio, hoc quoque pertinet ad legitimas rationes indispiscendi Principatus, & hac ratione iudicium suum populus ac proceres quasi obsignant, & cum in solemnibus aliquid religionis sit, sanctior re dicitur Principis persona, & aliquid horum neglectum nonnullis Principibus, ut illegitimis, nonnunquam legitimum obiectum.

3. Sub accurata custodia habeat, ut ibi occupet, ubi non possunt nocere, eos, quos ex certo iudicio meminit, hoc autem istius titulo inducto, ad invadendum Imperium aliquid aufuros. Sic enim futurum est, ut nocere non possint, etiam si velint; ante omnia autem id curandum, ne ad externos aut vicinos Principes transgressi, horumque vi sustentati, foris accipiant, quibus impugnent Principatum.

4. Ita

4. Ita fastigio impositus, & adversam sui imprimis sanguinis rivales confirmatus, acta priorum Principum quacunq; licet, iussa & decreta severe ac sanctè tuetur, neque facile ex iis aliquid convellat. Tanti enim quisque Principum fit, quanti ipse eos facit, quibus succedit.

5. Quibus observandis legibus se obstrinxit, si religiose observet, maximè se & Principatum est confirmaturus, alias enim, quantum juratis à se legibus detrahet, tantum, pro obsequio, odii, ubi occasio tulerit, exerendi, subditi superaddituri sunt.

6. Summa, ubi justè id licet, pene severitate eos omnes prosequatur, qui Majestatem in precedenti Principe, cujus jam implet locum, lapsisse deprehendantur, quicquid enim tale non punit, aliis iudem, velut licitum, in se permittit.

7. Nullum pene aut contemptus aut minus estimatæ Majestatis exemplum

huerit, aut secum constituat. Illud enim, si non observetur, non tam consilia offeruntur Principi, quàm adulationes, si hæc secreta non manebunt, quæ sicut plurima talia sunt, sciri haud debent, nisi cum sint peracta.

25. *Inter prima autem consilia, primasque deliberationes, ea sint, quibus semetipsum idonea induat autoritate.* Perniciosi enim ordinis res est, si negotia Imperii curare aggrediatur Princeps nuptantis adhuc autoritatis, & nondum satis ipse confirmatus, adeò ut huc retulerim illud prudentissimi senatoris, qui ad novum Principem de componendis religionis diffidiis agitantem rescribit: de sceptro primum, mox de templo sollicitum eum, Principem esse oportere.

26. *Interim nulla unquam consilia amplectatur, que totius, aut pleraque multitudinis iudicio ingrata sint ac adversa.* Cum enim, quanquam unus & solus Prin-

Princeps major omnibus subditis esse debeat, nec major esse possit, ni omnium aut plerorumque amore fruatur, manifestum est, unum illum nullum esse & invalidum, si omnium aut plerorumque odio sit expositus, & si multitudinem suam caperint numerare.

27. *Neque unquam ea contumacia se opponat desideriis subditorum, ut ipsi arma corripere, & ipse cum armatis tandem transigere habeat necesse.* Plebe enim armata cum Principe imperium partitur, & qui cum armata transigit, non tam imperat, quam paret, & cogitur, quo uno maxime prostituitur vis Majestatis.

28. *Nihil eorum exequi differat, quod ad jus suum spectare, quæque subditi, non esse differenda, arbitrantur.* Ejusmodi enim dilata, velut vacua à Proceribus aut populo occupantur, & semel occupata, non facile ad vim Principis sunt reditura.

29. Deni-

29. Denique cum non possit non uti ministerio alieno, iis legatis, *attoribus, & rerum suarum procuratoribus, vicariisque utatur, qui in subditorum bona & sanguinem injurii non sunt,* quod reno-veat subditis invisos: injuria enim ministrorum Principis acrius toleran-tur, quam Principis, ideoque per istas magis, quam per suas ipse exponitur odio subditorum.

§. 4. Atque ita generatim & brevi-ter isthæc fere omnia consilia in exte-ria, additis earundem rationibus, no-bis exposita sunt, quibus observatis aut neglectis, Principes Principatus-que aut florere, aut intercidere, omnis a vi experimenta loquentur.

CAPUT IV.

De vitio Monarchici status, id est, Tyrannide, de artibus, quibus ad tyrannidem callidè grassantur, & eam tandem crudelior exercent Principes.

§. 1. **C**um ad Imperium unius raro conferat Princeps animo, qui aut infinitam frenet potestatem, aut eos pro libertate repertas leges observet, in quas juravit, Monarchicus status in vitium facile excedit, quod Tyrannidem appellamus.

§. 2. Est autem Tyrannus tale unius Imperium, in quo oppressa libertate, legumque ac Magistratum ceterorum omnium violata autoritate, cum subditorum pernicie, ad unius Imperantis Imperium omnia conferuntur.

§. 3. Adeò

§. 3. Adeò ut Tyranni sint , qui emicant usurpata magis undique potestate , quàm necessaria videtur.

§. 4. Sunt verò aliæ artes , quibus clam & prudenter libertatem invadunt , aliæ quibus palam crudeliter Tyranni grassantur.

§. 5. Possunt autem ista ad sequentia 13. capita ferè referri.

§. 6. (I.) Munia Magistratuum & legum , uti Tac. loquitur , paulatim invadunt. *Munia Magistratuum* : dum præcipua & vim rerum sibi vendicant , inanibus ac cum odio conjunctis Magistratibus relictis , & præsertim suffragiorum ipsis adimunt libertatem , & in eorum , qui excessere , locum substituunt pronos augendæ Principis dominationi. *Munia legum* : dum titulos eas fermè perferunt , interim pro se eas interpretando , vim earum convellunt : paulatim verò , quia intervallicis ac spiramentis temporum esse opus judi-

Institutionum Politicarum Lib. II. 165
judicant, ad ea penitus exercenda, quæ palam exercendæ iniquissimæ dominationi, quam obtendunt, possint opponi, quæ si uno ictu persequi instituerint, in ipso initio à florentibus, ac totam libertatem adhuc spirantibus civibus ipsi opprimerentur.

§. 7. (II.) Etiam ubi inter initia fortè palam aliquid ausi sunt, contra leges & superiores Magistratus, ex adverso grati non nihil, quo earundem legum, eorundemque Magistratum jus attolli iterum magis videtur, quam attollitur, subinde interponunt, quo acceptum propter priora causa odium exuat, ac minuat.

§. 8. (III.) Superiores Magistratus, quibus scilicet præcipua mandata est libertatis causa, dissensionibus ac simulatibus inter se, quavis arte committunt, quò minus unanimibus suffragiis validum aliquid adversus nimia affectantem Principem decernatur.

§. 9.

§. 9. (IV.) Sæpe etiam potius putant ea, quæ adversa sunt libertati, blanditiis, precibus, persuasionibus, denique prætextu publicæ utilitatis obtinere, quàm vi usurpare. Ita enim in instituto suo, quod est iniquissimum, in auctoritatem eorum, qui tueri debent libertatem, promoventur maximè & confirmantur.

§. 10. (V.) Ita sensim aucti ac proinde facti audentiores, præstantes, magni erectique viros animi è medio tollunt, aut saltem de fastigio dejiciunt rerum suarum ac dignitatum, eorum enim magnanimitatem ad depellendæ tyrannidis jussum, ne cæteri accendantur & impellantur, formidant.

§. 11. (VI.) Non faciliè procerum patiuntur aut civium conventus, liberaliaque studia, & bonas artes quàm maximè cupiunt exulare. Nam vocatis in unum civibus aut Proceribus, omnium iudicio ac votis fieri possent

con-

Institutionum Politicarum Lib. II. 167
contra tyrannidem decreta, & per liberalia studia, cogitatione libertatis ac æstimatione animi omnium facillimè imbuuntur.

§. 12. (VII.) Dant vel imprimis id quoque operam, ne inter se, quantum fieri potest, noti, familiares, & invicem sibi fidentes sint eives, & ne amicitias magnas ac cognationes, per matrimonia aut aliam ejuscemodi rationem, intra sese contrahant, ex eo enim multorum quasi muro familiae ac amore conspirationes metuunt.

§. 13. (VIII.) Neque minus id agunt, ut ab exploratoribus ac delatoribus obsessæ passim, viscosæque sint civitates. Eorum enim metu districti subditi, de tyrannorum artibus vix quicquam inter se queruntur. Unde minor animorum, adversus tyrannum, motus, sed & hac ratione initia prima & levissima conjurationum statim tyrannis queunt innotescere.

§. 14. (IX.)

§. 14. (IX.) Quàm maximè, ut diffideant inter se subditi laborant, hi enim secum commissi pro revocanda libertate, non faciliè cum Tyrannis committerentur.

§. 15. (X.) Quavis etiam student ratione, ad incitas redigere suos, & extremam paupertatem, per vectigalia; per immissa deliberato animo infortunia, per sublata aut turbata commercia, per bella non necessaria, vel temere irritata; opibus enim subditi non instructi, non faciliè tyrannos aggrediuntur, & quia tueri se non possunt, quævis patiuntur.

§. 16. (XI.) Servit & libertis, hoc est, ut generatim, & ex usu omnis Rei publicæ dicam, omnibus tenuioribus, & infra aliorum potentiam depressæ fortunæ hominibus, & maximam indulgent licentiam, & maximam sæpe offerunt dignitatem, nam sic fit, ut eorum promptissima opera pro se utantur,

tantur, utque major dissensionibus occasio sit, dum ægrè ferunt potentes ad tantam fortunam evehi tenuiores; sed & sic fit, ut dignitatibus pauperes impositi ac abjecti, ob privatam primò tenuitatem, dein ob defectum potentium amicorum, dignitatibus adversum tyrannum non abutantur.

§. 17. (XII.) Peregrinis magis & exteris delectantur, quàm civibus & domesticis, cives quippe hostes credunt, ut quibus nocuere, metuit enim quisque eum, quem læsit. Peregrini autem, ut non læsi, ita ob accepta beneficia tyrannis obnoxii redduntur.

§. 18. (XIII.) Ideoque, ut quæ jam dicta sunt, & alia, quæ huc referri possunt, breviter complectamur, Tria potissimum tyranni moliuntur. 1. ut minuant subditorum animos, ne audeant insurgere. 2. ut impotentes eos ac imbecilles reddant, ne possint insurgere. 3. ut dissentientes pariter

H

non

170 *Marci Zuerii Boxhornii*
non velint insurgere.

§. 19. Sed munia subditorum jam expendenda sunt per partes, neque sulque deque æstimari debet, quomodo sub tyrannis & aduersus eos quisque se gerat.

§. 20. Igitur aduersus triplitem illum, quem jam retulimus, tyrannorum scopum, triplici etiam consilio ac remedio opus est.

§. 21. (I.) Constantia quadam animi immota, ut ejus magnitudinis ciues prima initia tyrannidis, aut nondum nata, jam planè ac penitus queant disturbare.

§. 22. (II.) Indissolubili quodam vinculo, ac infracto animorum consensu, quo connexi inter se ciues conatibus quibusvis Tyrannorum auertendis pares reddantur.

§. 23. (III.) Moderato usu virium atque opum suarum, quibus integris & sufficientibus, declinare ciues possint

sint ingruentem tempestatem.

§. 24. (IV.) Sed nec facilè, qui mali sunt Principes, pro tyrannis haberi, nec facile ejici debent, & modestia, ac multiplici, nec nocitura tamen patientia, omnia alia tentanda sunt, priusquam Principes & obsequium exuimus.

§. 25. Quæ quidem qualis modestia sit, Lib. IV. c. 20. v. 3. Annal. in persona Lepidi acutissimè Tacitus exponit: Hunc ego (inquit) Lepidum, „ gravem & sapientem virum, tempo- „ ribus illis (nempe Tiberianis) fuisse „ comperio. Nam pleraque à sævis „ adulationibus aliorum in melius fle- „ xit: neque tamen temperamenti „ egebat, cùm æquabili autoritate & „ gratia apud Tiberium vigerit. Un- „ de dubitare cogor, fato & sorte na- „ scendi, ut cætera; ita Principum „ inclinatio in hos, offensio in illos: an „ si aliquid in nostris consiliis, liceat- „

que inter abruptam contumaciam
& deforme obsequium pergere iter,
ambitione ac periculis vacuum.

§. 26. Quid verò illud in nostris
consiliis sit, idem c. 42. v. 7. in vita
Agricolæ, sub pessimo Principe
Domitiano viventis, sic expressit,
Sciunt quibus moris est illicita mira-
ri, posse etiam sub malis Principi-
bus magnos viros esse, obsequium-
que ac modestiam, si industria ac
vigor adsit, eò laudis excedere, quo
plerique per abruptam, sed in nul-
lum Reipublicæ usum, ambitiosa
morte inclaruere.

§. 27. Patientiam verò quod spe-
ctat, sequendus Marcelli istius mo-
dus, qui apud Tacit. 4. hist. c. 38. 3.
se meminisse dicit temporum, qui-
bus natus sit, quam civitatis formam
Patres a vique instituerint, ulteriora
mirari, præsentia sequi, bonos Im-
peratores voto expetere, qualescun-
que tolerare.

§. 28. Namque ferenda sunt Regum ingenia, neque usui sunt crebræ mutationes, ut est ap. eund. Tacit. Ann. XII. 11. 3.

§. 29. Ubi tamen ad summum iniquitatis gradum devectora est tyrannis Principum, & modestia, patientia & supplicationibus nihil est profectum, tollere Principes; aut eos ejiçere, eorumque Imperium exuere, omnino licitum esse existimamus.

§. 30. Interim æstimatio ista summæ iniquitatis, non in vana & levia mala pro gravissimis habente opinione, sed in rerum summo pondere, & gravissimarum rerum momentis debet fundari.

§. 31. Cùm enim rerum omnium maxima sit, agnoscere Principem divinitus datum & constitutum, cui sanctissimè religione jurisjurandi sum obstrictus, maxima hic tantum habere locum non debet dubitari.

§. 32. Igitur, ut id compendio dicam, ad exuendum Tyranni imperium, deveniendum est, ubi sub eo deventum est ad extrema libertatis, neque enim tantisper patientiam impendere expediat, donec deventum est ad extrema servitutis.

§. 33. Quippe ubi in extremo discrimine libertas versatur, multis jam modis fracta & accisa, justa ac gravis fatis causa ejiciendi Principis subditis offertur, cum par ratio sit vitæ & libertatis, vitam autem utique tueri naturæ & gentium omnium legibus indultum est.

§. 34. At verò ubi ad extrema ventum est servitutis, ut ut adversus Principes gravior adhuc sit timor, & melior causa subditorum, desunt tamen & exhaustæ sunt vires, per quas subditi in libertatem se possint vindicare.

§. 35. Extremum enim in libertate dicimus, cum per Principis iniquitatem

Institutionum Politicarum Lib. II. 175
tatem ea facere & obtinere subditis
non licet, quæ, si salvi manere velint,
sanctasque conservare fortunas, facere
debent ac obtinere.

§. 36. Extrema autem in servitute
definimus, cum adeò disjectæ & at-
teritæ sunt opes ac fortunæ subdito-
rum, ut potius jam supersint vota,
quàm instrumenta necessaria revo-
candæ libertatis.

§. 37. Itaque fixum hîc & immo-
tum esto, irrita & elusa patientia Ty-
rannorum libidine non exponenda
esse ea bona, quibus opus est ad re-
poscendam libertatem.

§. 38. Cæterùm auctoritate publi-
ca ac imprimis illius ordinis, qui Prin-
cipis proximè contingit auctoritatem,
ea Principum vel Imperii propter ty-
rannidem mutatio instituenda est.

§. 39. Neque enim temere pri-
vatorum & publicorum negotiorum
non satis gnarus iudicium de Princi-

pibus est permittendum.

§. 40. Quare eorum sententiam ut iniquam & subvertendis Rebus publicis repertam proscribimus, damnamus, qui privati cujusdam, plebei-que hominis furori oecæcato, licito velut spolio Principum vitam exponunt & securitatem.

§. 41. Neque etiam ob alterius Principis auctoritatem & mandatum exuere subditi aut possunt, aut debent, obsequium ei debitum, qui alium supra ac juxta se parem in imperio non agnoscit.

§. 42. Quare proscribimus ac damnamus, qui excommunicandos (ut loquuntur) Reges, & subditos à juramento fidelitatis prohibito solvendo susceperunt, subvertunt enim ista & turbant jus dominationis.

§. 43. Denique Tyranno ejecto, vel eadem Imperii forma retinetur, vel nova excitatur, quarum rationum
ulti-

Institutionum Politicarum Lib. II. 177
ulrimam omnium cautissimam esse
existimamus.

§. 44. Nec enim mala tantum ex-
scindenda sunt, sed malorum metus,
nec abesse metus potest, quamdiu
eadem supersunt malorum occasio-
nes.

§. 45. Igitur cum pessimo Princi-
pe, si fieri potest, amovendus quoque
Principatus.

§. 46. Sin autem contra formam
Imperii non mutare expediret ob pe-
culiaries diversarum gentium mores
& rationes, mutanda saltem familia
est, ex qua nati & electi hactenus
Principes fuerunt.

§. 47. Sin verò & illud publica
pax & securitas non permetteret, eà
cautione ejusdem familiae alteri defe-
rendus est Principatus, ut Principi mi-
nimum posterum autoritatis, subditis
plus solito libertatis relinquatur.

§. 48. Nam potentia ejus immi-
nuta

nuta arctioribusque circumscripta legibus & præcipuis ferendæ libertatis instrumentis populo aut senatui permissis, si forte pessimus esse velit, nequicquam tentabit opprimere libertatem.

CAPUT V.

De Poliarchia sive imperio plurium, imprimis de Aristocratia, sive optimatum statu, & diversis ejus speciebus.

§. 1. **P**ost Monarchiam sive unius Imperium descriptum, sequitur illud Imperium plurium, quod Græcorum sapientes Poliarchiam appellarunt.

§. 2. Quod qui non esse aut bene, ac pro utilitate publica habere se non posse arbitrati sunt, nimio vel amore Monarchici status, vel sinistro judicio functi admodum falluntur. quantum enim

Institutionum Politicarum Lib. II. 179
enim ut apud Tacit. Ann. 1. est, Unum
sit Reipublicæ corpus, & unius ani-
mo regendum, ille unus idemque ani-
mus inter plures potest obtineri, ex-
citato scilicet eodem inter eos con-
sensu, eademque in publico bono con-
spiratione.

§. 3. Equidem multitudo omnis
discordans, rectæ Imperiorum admini-
strationi adversa est, optima tamen,
si in unum quodam modo coalescit,
quandoquidem neque multitudo ulla
diu consistere queat, nisi utilitate ali-
qua contineatur, ac proinde civilis
quoque societas dissipatur, quæ uni-
tate quadam, tanquam anima, con-
stat, nisi quapiam ratione multitudo
unita efficiatur.

§. 4. Unio verò illa ex plurium in-
ter se concordia resultat, cum autem
concordia illa difficulter obtineri pos-
sit inter plures, suo arbitrio iudicioque
relictos, ac diversis proinde senten-

tiis obnoxios, excitari tamen ille ac contineri facillimè potest legibus certis ac non movendis, in omnia quæ summam imperii concernunt definitis.

§. 5. Quanquam enim in omni Imperio utilissimæ sint leges, in illo plurium, maximè necessariæ sunt, quæ plurium animi, ut numero, ita studiis diversi, unice conciliari possint.

§. 6. Vis igitur præcipua & pax Poliarchici omnis status sit, ac ad ejus imprimis facit æternitatem, paucissima, hoc est, ea tantum, quæ legibus comprehendi non possunt, Imperantium arbitrio permittere.

§. 7. Sic enim futurum est, ut plures isti, quoad capita rerum, planè inter se convenient, & à pluribus quasi quoddam unius Imperium referatur; non aliter atque ex diversis numeris collectis, & conjunctis, unum aliquod, idque singulis majus, validiusque conficitur.

Institutionum Politicarum Lib. II. 181
ficitur, quod summam appellamus.

§. 8. Cæterum duæ sunt Poliar-
chici omnis imperii species, Aristo-
cratia, sive oprimatum, & Democra-
tia, sive totius populi imperium, de
quarum ista primò nobis est dicen-
dum.

§. 9. Aristocratia autem ea impe-
rii forma est, in qua in partem civium
minorem, eamque genere, censu, &
virtute imprimis excellentem, supre-
ma omnis potestas est translata, adeò
ut eam indepti, diversis, ubi opus est,
inter se muneribus & curis, in singu-
los alios ex populo, etiam genere &
privatis fortunis similes sibi Imperium
possint exercere.

§. 10. Alibi illi Senatores, alibi
ordines, Patricii nonnunquam, ple-
rumque optimates appellantur.

§. 11. Istorum verò certus est nu-
merus, major alibi, alibi minor defi-
nitus, neque de eo certi quid licet præ-
scri-

scribere. Sunt quidem qui putant, quo numero isti fuerint pauciores, durablem magis & pacatum esse optimum statum, quod pauci facilius inter se, quàm plures, possint sententiis convenire, quibus tamen ex adverso regerere licet, paucos facilius corrumpi posse, quàm plures, atque iterum unum ex paucis, si malè forsàn velit, & in se unum transferre omnem Imperii statum, facilius posse paucos, quàm plures superare, atque in eos & populum Tyrannidem usurpare. At ista, ubi plures præficiuntur, plura consilia sunt, & pluris habent auctoritatis, & plurimum, qui illustris generis, & fortunæ & maximæ virtutis Imperii cupiunt esse participes, votis satisfacere licebit, inde ubi multi tales ab Imperii administratione exclusi, & paucis quibusdam ejusdem secum conditionis, obnoxii sunt, facile motus & res novæ excitantur.

§. 12. Porrò species Aristocratici Imperii diversæ existunt, quales quidem inter veteres etiam fuisse, 4. Polit. Aristoteles disertam injicit mentionem, quibus præmissis, eas modò, quæ nostra ætate in usu sunt, hîc spectaturi sumus.

§. 13. Sunt enim aliæ, in quibus ex totius populi multitudine, cujuscunque sint conditionis, generis aut fortunæ, meliores summæ Rei præponuntur, quæ quidem laudatissimæ meritò debent judicari, non modò enim optimè in eam Rempublicam sunt animati, in qua quoad supremas dignitates omnium virtutis ratio habetur, sed & ad virtutis cultum tantò acrius omnes ahimantur.

§. 14. Nemo autem existimet, eas Aristocratici Imperii species, etiam in Democratia seu populari imperio esse, quanquam enim id inter se habeant commune, quod ex tota multitudine

tudine populi delecti Imperio imponantur, id tamen intercedit discrimen, quod in Democratia ex populo delecti, non tam ipsi præsent, quàm præsit populus, ex cujus mandato, arbitrio ac consensu omnia debent administrari, ubi verò in Aristocratico Imperio, ex populo delecti ad Regimen Reipublicæ vocantur, populo illi obnoxii non sunt, sed exercent supremam in se translata potestatem.

§. 15. Sunt alii, ex quibus non ex totius populi multitudine, sed tantum certis quibusdam ejus ordinibus & classibus leguntur, qui summam Reipublicæ sunt curaturi, in quibus nimirum aut generis tantum aut divitiarum ratio habetur, nunquam interim, exclusa nobilium aut divitum virtute, quæ ubi abest, & generis tantum & divitiarum habetur ratio, vitium ejus status est, quem Aristocraticum appellamus. In his igitur aut tantum nobiles,

biles, aut divites, aut tales, qui certum possident legibusque præscriptum censum, ad supremam curam evehuntur. Atque ea quidem Reipublicæ administrandæ ratio, in qua tam multi genere ignobiles ac tenuioris fortunæ excluduntur, turbatur faciliè; nisi à nobilibus aut ditioribus quàm blandissime Imperium exercentur.

§. 16. Sunt & aliæ, in quibus ut autoritate, ita honore, loco, & reverentia optimates omnes inter se sunt pares; Sunt etiam in quibus unus aliquis Principis nomine atque insignibus supra cæteros excellit, in quo uno externa species Majestatis totius Reipublicæ repræsentatur, ita, ut vis interim ejus penes omnes maneat, unusque ille non majoris, quàm cæteri sunt autoritatis.

§. 17, Ex quo quidem manifestè apparet, Aristocratica quædam imperia

peria existere, & eo nomine merito appellanda esse, in quibus tamen Regium nomen & Regia insignia, ut in Monarchico statu inveniuntur. Non enim ex nomine aut externis insignibus, sed supremæ autoritatis vi, prout illa penes unum, aut inter plures divisa est, de Monarchicis & Aristocraticis Imperiis est judicandum.

CAPUT VI.

De arcanis seu interioribus consiliis, quibus Aristocraticus status, ille imprimis in quo Patricii soli Reipublicæ præsunt, adversus totius plebis conjurationem, & Patriciorum singulorum ambitionem confirmatur.

S. I. **A**Tque ita de arcanis Optimatum consiliis est dicendum,

dum quibus cavetur imprimis, ne aut populum, aut in unum aliquem vel paucos ex Optimatibus suprema Imperii potestas devolvatur.

§. 2. Nam nisi hæc imprimis impediantur plebs avida libertatis, quam in occupata vi & licentia potestatem consistere arbitratur, & ambitio summa affectantium, & in se omnem auctoritatem collegarum transferre conantium, non diu stabit Respublica.

§. 3. A collegis & optimatibus, ut primo loco dicam, quæ imminere possint discrimina, his fere rationibus depelluntur.

§. 4. (I.) Sicut optimatum senatus immortalis est, in eumque semel adlectum, quamdiu superest, neque moveri loco promeruit, haberi oportet, ita publicæ aliæque majoris momenti dignitates, ad tempus tantum gesturis deferuntur.

§. 5. Ita

§. 5. Ita enim futurum est, ut nemo vi ad invadendam publicam dignitatem auctoritate abutatur.

§. 6. (II.) Quod privatam & publicam pompam & alia ejusmodi judicia spectat, quibus capiuntur & acquiruntur. judicia vulgi, certi eorum modi, ultra quos exorbitare nemini, quamvis majoris, quam collegæ auctoritatis, liceat, immota lege deferuntur.

§. 7. Nam hoc pacto illi fortuna majores, in judicio vulgi haud majores, quam cæteri, habebuntur.

§. 8. (III.) Arces munitas iis præfertim in locis, in quibus momentum aliquid rerum sit, privata auctoritate nemini optimatum extruere licet.

§. 9. Sunt enim fedes ad invadendum Imperium, & aliorum inhibendam auctoritatem comparatæ.

§. 10. (IV.) Non ipsi, neque eorum liberi cum Principis liberis matrimo-

Institutionum Politicarum Lib. II. 189
trimonium inire permittuntur.

§. 11. Talibus quippe familiis il-
ligati, in pari cum collegis autoritate
nolunt consenescere, & à propinquis
impulsi, eorumque robore sustentati,
ad eadem exempla & summa Imperii
aut ipsi impelluntur, aut Principes,
quibus juncti sunt, aut suos junxerunt,
cupiunt promotos.

§. 12. (V.) Tituli & ejusmodi no-
mina & insignia majorum, quæ ab ex-
teris Principibus sunt delata non ad-
mittuntur.

§. 13. Nam iis donati supra pares
se evehunt, & alii potius, quàm suæ
Reipublicæ obstringuntur.

§. 14. (VI.) Sed & publica Op-
timatum autoritate novi inusitatique
tituli, in neminem collegarum, quam-
vis præ cæteris optimè meritum, con-
feruntur.

§. 15. Nam in plurium imperio id
fixum maneat, quæ ab singulis Opti-
matum

matum bene gesta sunt, non in unius virtutes, sed omnium pariter auspiciis debent æstimari.

§. 16. (VII.) Haud plures ejusdem familiæ, quam unus supremo senatui Optimatum interfunto, neque in majoribus dignitatibus multi ejusdem sanguinis loco eodem aut tempore occupantor.

§. 17. Alias quippe ex mutua & pietate expressa conspiratione animorum adversus præsentem statum Republicæ facile oriri possunt perniciosæ conspirationes.

§. 18. (VIII.) Certus Optimatum numerus, extra quem irrita habeantur decreta, consulta & leges, pauciorum imprimis definitor.

§. 19. Ita enim fiet, ut pauci nihil facile pro se adversus alios decernant, vel si decreverint, nullarum virtutum decreta ejusmodi habeantur.

§. 20. (IX.) Ubi majoris momenti

Institutionum Politicarum Lib. II. 191
ti curæ se offerunt, & rerum indoles
id permittit, plures potiùs ex optima-
tibus, quàm unus ex iis occupantor.

§. 21. Ea enim ratio plurium præ-
fertim optimatum Imperii est, ut in
eo majora pluribus tutiùs quàm uni
committantur.

§. 22. (X.) Nullarum nobilium fa-
miliarum, eorumque, qui in honori-
bus publicis olim positi fuere, posterii
excluduntor aut opprimuntor, quavis
potiùs ratione juvantor, promoven-
tor.

§. 23. Exclusi enim & oppressi
cupidine vindictæ, plebem adversus
rerum potientes concitaturi sunt.

§. 24. (XI.) Si, cujus unius au-
toritas apud populum, bonis licet ar-
tibus quæsitæ, nimia jam facta fuerit,
& cæteris formidolosa, non tam in-
dicto Ostracismo, Græcorum olim
majoribus laudato, aut aliis ejusce-
modi iniquis modis, sed eo in poste-
rum

rum in his, in quibus gerendis, aut acceptam auctoritatem augere, aut accepta abuti posset, non occupanto, cæteri optimates occurrunt.

§. 25. Ut enim nocere nunquam possunt Republicæ summæ, eam administrantium virtutes, ita facillè nocere potest, præsertim in plurium optimatum Imperio, in quo de singulis paria expedit judicia subditorum, major fama ex iis reportata.

§. 26. (XII.) Denique ubi ea placuit Aristocratici Imperii forma, in qua penes unum, quasi Principem, residet species & pompa externa Majestatis, accuratis singularibusque & ad augendum & ad confirmandum optimatum statum comparatis legibus, veluti vinculis, facillè vincire avaris, ejus ambitionem cæteri constringunt.

§. 27. Leges enim & instituta, quæ univaleui in plurium Imperio plurima
rima

Institutionum Politicarum Lib. II. 193
rima permittunt, ne quis ea in perniciem convertat libertatis, aliis continuo frænari debent & cohiberi.

§. 28. Atque his quidem ita se habentibus, inter se Patricii securitatem sibi possunt polliceri.

§. 29. Quare jam restat, ut ea quoque, quibus plebis adversus patricios conyurationes præveniri possunt, persequamur, quæ quidem, ommissis iis, quæ Aristoteli memorata olim politicum usum habuerunt, præcipua ista sese offerunt.

§. 30. (I.) Patricii cum plebeis matrimonium non ineunto, aut si inierunt, aditus eis ad honores præclusus esto.

§. 31. Ejusmodi enim imparibus connubiis fit, ut quæ patriciis solis debita sunt, plebs sibi etiam deberi arbitretur, & per patricos ad summam rerum irrepat, & dignitas ac æstimatio patriciorum haud parum imminuatur.

§. 32. (II.) Injurias ac contumelias Patriciis à plebeis illatas severissime vindicantur.

§. 33. Ita enim singulis metu poenæ omnium auctoritas, conservatur.

§. 34. (III.) Injuriæ & contumelie à Patricio plebeio illatæ, haud minus severe puniuntur.

§. 35. Quisquis enim odit, mutaturque cupit eum Republicæ statum, ubi Imperantium superba & iniusta ingenia subditi experiuntur.

§. 36. (IV.) Patricii, qui jam rerum potiuntur, difficillimis quantumvis temporibus sedem Imperii, & curiam non deferunt.

§. 37. Aliàs enim plebs quasi vacuum Republicam est in vasura.

§. 38. (V.) Si quæ patriciæ familiæ imminuantur, atque ad pudendam paupertatem delabantur, publica liberalitate sustentantur, & ad tollendos liberos ea ratione invitantur.

§. 39. Sic

§. 39. Sic enim qui Rempublicam gerere possint, non facile sunt defuturi.

§. 40. (VI.) In Patriciorum, nobilium, vel equestrem ordinem, nunquam aut raro ob exquisitissima merita plebei cooptantur, atque ab exteris Principibus cooptati, supremorum tamen honorum gerendorum capaces non agnoscantur.

§. 41. Alias enim plebei, emendicato aut empto nobilium titulo circumvestiti, veris patriciis tandem exclusis & superatis, totam tandem Rempublicam nullo sibi negotio vindicabunt.

§. 42. (VII.) Prædia nobilium, ex quibus hac ætate, nomina & tituli delumuntur, quocumque tandem titulo plebeis possidere non licet.

§. 43. Si enim aliter hoc fiat, progressu temporis plebejorum posteris, iisdem nominibus assumtis, pro pa-

196 *Marci Zuerii Boxhornii*
triciis sese incipient vindicare.

§. 44. (VIII.) Sed & nobilium familiarum censores, quos Heroldos vulgò nunc vocant, constituuntur, hique seniorum eorum matrimonia ac posteros cum cura ac fide annotant.

§. 45. Ea quippe ratione futurum est, ut veri à falsis patriciis nobilibusque statim dignoscantur.

§. 46. (IX.) Plebejorum invicem conventus non admittuntur, aut si admittere subinde necessum sit, quidam ex patriciis Magistratibus iis præfunt.

§. 47. Hoc enim pacto multitudinis adversus patricos conjurationes commodissimè præveniuntur.

§. 48. (X.) Si quæ patriciorum inter publica consilia extiterint dissensiones, illæ in vulgus non propalantur, sed inter ea, quæ incognita plebi esse oportet, diligentissimè habentur.

§. 49.

§. 49. Enim verò, nisi id fiat, Plebei in studia abituri, & Imperium, ut divisum, invasuri sunt.

§. 50. (XI.) Ubi id obtineri potest, armata plebs non esto, & arma civium sub patriciorum custodia sunt.

§. 51. Expedit enim, ut in plebejorum manu non sint instrumenta invadendæ dominationis.

§. 52. (XII.) Quemadmodum Patricios singularibus quibusdam privilegiis, supra plebejos eminere haud absurdum est, ita populo gravibus non gaudentes, & in judicio paribus cum plebejis ambulant.

§. 53. Nam si in his quodam jure plebeji cum Patriciis non contineantur, horum imperium immotum stabileque haud esse poterit vel diuturnum.

§. 54. (XIII.) Denique ad tributa & vectigalia præstanda, ad plebejorum instar patricij tenentur.

§. 55. Cùm enim patriciorum agri plerique sint & majores opes, ægrefert reliqua multitudo subditorum, suis tantùm, iisque tenuioribus fortunis, ærarium publicum juvari.

§. 56. Atque hæc potissimum illa capita sunt, quibus observatis, & cum blando Imperio conjunctis, suum plebi Imperium maxime probant, & adversus quaslibet conjurationes tutiores semper consistunt.

CAPUT VII.

De vitiis Aristocratici status, Oligarchia & Tyrannide, & ejusdem everfione, sive in Monarchicum aut Democraticum statum conversione.

§. I. CUM ea proximè exposita nobis sint, quibus recta Optimatum Respublica constituitur & confirmatur, morbos quoque ejus, sive

Institutionum Politicarum Lib. II. 199
Sive vitia & excessus, sive conversiones videamus:

§. 2. Sunt autem, in quibus maxime corruptus ille est, vitia imprimis duo, Tyrannis & Oliarchia.

§. 3. Neque enim tyrannis in unius tantum, sed & in plurium Principatu subinde invenitur. Est autem illa, cum Optimates evertunt leges, quibus sunt astricti, & cum pernicie subditorum, proprii tantum commodi augendi studio feruntur.

§. 4. Oliarchia idem est, ac si tu dixeris, Imperium paucorum; Est autem illa, cum pauci quidam ex Proceribus per injuriam, vim, ambitus, aliasque subdolas artes in se ac suos continuo transferunt Imperii summam, cæteris ejusdem conditionis, & æquè ac isti regundæ Reipublicæ capacibus cum contumelia præteritis atque exclusis.

§. 5. Ita ut Oliarchia hîc dicatur,

non tam quòd pauciores numero, quàm legibus definitum est, administrationi Imperii imponantur, quàm quòd non admittis aliis, quibus id jure etiam debetur, imponantur tantum, qui aut ejusdem vel cognatæ familiæ sunt, aut ejusdem factionis.

§. 6. Adversum Tyrannidem magno se animo opponit populus, ac Democratiam ferè statim eligit, cumque eo sibi reddit libertatem.

§. 7. Adversus Oligarchiam vires, animosque pariter conjungit populus, & qui à cæteris præteriti sunt Optimates, ex quo quidem sæpe fit, ut mixtum aliquod nascatur Imperium, cui præsent partim populus, partim Optimates.

§. 8. Sed & aliud etiam nunc superest, quo hæc Reipublicæ forma evertitur, & in aliam commutatur. Ambitio nimirum unius inter plures, qui cum pares pati non possit, in se
unum

unum transferre vim omnem contendit. Et cum populus, progressu temporis, opibus atque potentius magis magisque auctus, idcirco ab Imperii administratione, diutius sese haud patitur excludi, unde Aristocratia in Monarchiam, aut Democratiam facillimè transire consuevit.

§. 9. Quomodo ejusmodi ambitioni frænum imponi, & conversiones istæ præveniri possint, præcedenti capite ita explicatum est, ut ea hîc denudò repetere non sit necesse.

CAPUT VIII.

De Democratia, sive Imperio Populi, & genuina ejus constitutione.

§. 1. **S**equitur jam ut postremam Superiorum speciem, Democratiam nimirum, id est, statum popularem, inspiciamus.

15

§. 2.

§. 2. Est autem Democratia ejusmodi Reipublicæ forma, in qua omnes, quotquot sunt, & cujuscunque sint conditionis, pari æqualitate summorum honorum, participes sunt, & Reipublicæ gubernationis, in qua manente interim penes populum vi Imperii & majestate, à paucis idoneo numero, à populo ex populo electis, ex arbitrio populi, qui per convocatas conciones, collegia, classes, centurias, aut tribus, vel pariter de creandis Magistratibus & publicis consiliis, vel de creandis tantum Magistratibus ad tempus Rempublicam gesturis consülitur, Imperium exercetur, quæ quidem æqualitatem Arithmeticam rectissimè Aristoteles appellavit, utpote in qua non generis aut aliarum ejuscemodi rerum, quibus cives à civibus distinguuntur, sed viritim singulorum ratio habetur, non qui pariter in Democratia imperent, quotquot sunt ex populo

pulo (id enim confusio multitudinis esset, non Imperium) sed cum suffragio & autoritate totius populi, aut eorum, quibus eam partem populus demandavit, quidam vicissim impendent, quidam vicissim obsequantur.

§. 3. Nam in Democratico statu non continentur Magistratus, sed ambulant, dumque quis deponit publicam personam, privatam iterum induit, estque quasi quaedam Imperii atque obsequii vicissitudo.

§. 4. Porro ita ab omni aevi sapientibus fuit judicatum, omnium formarum gerundæ Reipublicæ minus idoneam esse illam, quam *democratiam* appellamus.

§. 5. Est enim Democratia detrimentum veluti quoddam publicæ Majestatis, quæ tanto minor est & apparet in populi multitudine, quanto magis elucet, cum non tantum cum paucioribus, sed cum uno tantum communicatur.

§. 6. Scatet insuper Democrati- cum Imperium consiliorum, quæ pro Reipublicæ capienda sunt difficultate ac varietate. Leves enim & contuma- ces, pariter populi animi sunt, tam mutari subinde faciles, quam tenaces aliquando eorum consiliorum, quæ pro Republica aliquando mutari præ- staret, quod notatum Tacito Anna- lium XIV. ubi tradit vulgo minus esse sapientiæ, & propter privata commoda minus publicæ curæ, & propter tenui- tatem, quæ in plerisque est fortunæ, non tantam esse æstimationem pericu- lorum Reipublicæ incumbentium.

§. 7. Accedit, quod ubi consulenda est tota populi multitudo, nihil ex- templo, nihil pro necessitate & occa- sione rerum, vix quicquam pro publi- ca Majestate decerni possit aut obti- neri.

§. 8. Cæterum verò, quanto mi- nus apparet in Democratiâ Maje- statis, tanto plus est libertatis, nam
popu-

Institutionum Politicarum Lib. II. 205
populi Imperium juxta libertatem est,
paucorum autem dominatio Regiæ li-
bidini prior est, quemadmodum
VI. Annal. Tacitus est locutus.

C A P U T I X.

*De Arcanis sive Interioribus
consiliis, quibus Democrati-
cus status maximè continetur
& conservatur.*

§. I. CUM Democratico Imperio
præcipuum immineat dis-
crimen, partim ex iis, qui opibus &
genere præ cæteris excellunt, partim
ab adverso ex iis, qui vilioris & abje-
ctissimæ conditionis, moribus plerum-
que turbulentis & corruptis, ne summa
Imperii in horum aut istorum partem
redigatur, accuratissimè est providen-
dum.

§. 2. Itaque hîc etiam operæ præ-
tium erit necessaria consilia opponere,
quibus

quibus & ambitioni primorum, & licentiæ infimorum pariterque pessimorum obviam eatur.

§. 3. Adversus conatus eorum, qui excellentioris sunt fortunæ, hæc imprimis sunt factu necessaria.

§. 4. (I.) Mediæ fortunæ ac conditionis homines, iique ad meliores, curam Reipublicæ promoventor.

§. 5. Illi enim nec eâ sunt potentiâ, ut vim rerum sibi solis possint vindicare, nec ejus dispellendæ causâ ad mala consilia animum sint applicaturi.

§. 6. (II.) Sin verò eminentioris fortunæ homines pacis Publicæ causâ ad curam Reipublicæ simul cum aliis Reipublicæ admovendi videantur, numero eos mediæ fortunæ homines superante.

§. 7. Itaque quippe & illis erit satisfactum; & hi ut numero, ita vi & auctoritate & suffragiis futuri sunt superiores.

§. 8. (III.)

§. 8. (III.) Ne verò ambitus & honorum prensatione plures ex majoribus istis irrepant, tota multitudo, ubi mutandi sunt Magistratus, aliquot insigni virtute & gravitate viros eligito, ab his autem à populo electis statim, morâ non interpolatâ, Magistratus eliguntor.

§. 9. Sic enim ambitus hic non inveniet locum, cum scire non possint ambitiosi, quos populus electores, ut sic dixerim, Magistratum creaturus sit.

§. 10. (IV.) Plures prudentiâ & sanctitate probati viri à populo instituuntor, veluti censores, hi nomine populi administrata Reipublicæ rationes frequenter poscuntor, in vitam Magistratum, acta, consilia, judicia diligenter inquiruntor.

§. 11. Nam qui dependent à iudicio & censurâ alienâ, quibusque non licet, quicquid libet, & ob malegestam

stam Rempublicam parata sit pœna, quique obtegere jam non possunt ad-versa sua libertati consilia, non facile vim rerum ac multitudinis auctoritatem invadent.

§. 12. (V.) Leges populares, hoc est, maximè publicæ & communes, quæ nimirum totius potiùs multitudinis, quàm paucorum habeant rationem, & ausa paucorum eminentium impediunt, eisque occasionem invadendæ Reipublicæ eripiant, conduntur, atque immotè servantur.

§. 13. Legum enim auctoritate impediti, intra limites suos facillimè se continebunt, & leges ad instar hominum precio, aut aliis malis artibus, quibus inaximè valent eminentes, non corrumpuntur.

§. 14. (VI.) Civium multitudo tota armorum usû & meditationibus vacato.

§. 15. Supra quorumvis quippe ambitio-

tionem semper futuri sunt armati.

§. 16. (VII.) Magistratus in Democratico statu accusare cuius è populo concessum esto.

§. 17. Hoc enim pacto futurum est, ut malæ eorum artes destinationesque in apertam lucem continuo producantur.

§. 18. (VIII.) Quis denique è populo, qui in se sive ludi Republicam aut libertatem existimabit, à Magistratu ad populum provocare liceto.

§. 19. Ita enim fiet, ut adversus Magistratus injuria aut iniqua usurpantes omnium libertas in singulis & omnibus defensa maneat & intemperata.

§. 20. Ad infimæ sortis hominum licentiam ambitionemque inhibendam, ista ferè sunt observanda, quæ nunc subjungimus.

§. 21. (I.) Ne plebs inferior, cum
penu-

penuria rerum necessariarum conficitur, quin è contra ut rerum affluentia quædam fit, imprimis Magistratus hîc providento.

§. 22. Ea enim afflictâ aut ipsa affectat ad clavum Reipublicæ sedere; melius, ut putat, sibi prospectura; aut captat gratiam eorum, qui eminent inter cives, eosque spe meliorum sub his temporum quavis oblatâ occasione imperio præficere contendit. Unde & facîle fit, ut Democraticus status in Aristocraticum convertatur.

§. 23. (II.) Demagogos quoque infimos quosque ad novâ consilia impellunt, eosque invisos reddunt Magistratus consuetos, & è populo meliores procul è Republica amovendo, aut ut præsentem Magistratum magis quàm corruptam multitudinem ament, vi & beneficiis astringunt.

§. 24. His enim aut amoris, aut ita Magistratibus obstrictis, autores factionis

Institutionum Politicarum Lib. II. 216
ctionis aut Duces plebs non est habi-
tura.

§. 25. (III.) Delicta quævis sum-
mâ pœnarum severitate, nullo gratiæ
aut impunitati relicto loco, iidem Ma-
gistratus excipiunto.

§. 26. Ita enim fiet, ut metu pœnæ
melioribus artibus assuefactus inferior
ille, inque turbas prior ordo, malas
artes non conferat, ad promovendam
pessimorum auctoritatem.

§. 27. Atque hæc præcipua consi-
liorum capita sunt, in quibus pax, sa-
lus & securitas est fundata.

CAPUT. X. & ultimum.

*De vitiis Democratici status,
Ochlocratia, sive Imperio in-
firmæ & corruptæ multitudi-
nis, & Anarchia sive nullo
Imperio.*

§. I. **D**emocratici Imperii haud
me-

212 *Marci Zuerii Boxhornii*
melius, quàm ceterorum factum est,
in quibus, quemadmodum vitia in qua
degenerant, à nobis jam descripta
sunt, ita quoque corruptam ejus for-
mam proponere aggrediamur.

§. 2. Quantò enim in eo plus est
libertatis, tantò promptius in licentiam
deflectit, infimorum imprimis homi-
num judicio & opinione, qui in licen-
tia quidvis impunè agendi, & meliori-
bus opprimendis vim libertatis sitam
esse arbitrantur.

§. 3. Quo fit ut duo imprimis vi-
tia lædant & evertant Democratici
status integritatem, quæ à sapientibus
Græcorum, Ochlocratia & Anarchia
dicuntur.

§. 4. Ochlocratia est quasi tu dix-
ris infimi populi & corruptioris vulgi
in meliores Imperium, in quo non
tantum ab administratione Reipu-
blicæ omninò arcentur virtute & for-
tunis præstantiores, sed à pessimis
habe-

Institutionum Politicarum Lib. II. 213
habenas publicas pro libitu moderantibus, quavis ratione opprimuntur.

§. 5. Unde quidem abunde patet immane illud, quod inter Democratiā & Ochlocratiā est discrimen. In Democratiā enim cura Imperii est penes illos ex populo delectos, qui honestatis æqualitatisque maximè observantes sunt, & cordati. In Ochlocratiā autem penes eos ex infimo populo, qui dignis Imperio virtutibus destituuntur. In illa æqualiter ad omnium commoda, in hac verò ad horum tantum augendas fortunas ditioribus oppressis contenditur. In illa recta æqualitas ista creditur, in qua æquales civium fortunæ æquali curā observantur. In hac æqualitatis vis in eo creditur versari, ut qui inæquales sunt fortunis, per nefas & injurias ditioribus illatas æquales reddantur. In illa denique, ut præclare Aristoteles judicat,

cat, imperium est quasi penes Dominos, in hac è contra quasi penes servos, per Dominos paribus Reipublicæ gerendæ, per servos factis ad obsequium à natura, & fortuna denotatis.

§. 6. Neque verò propter respectum meliorum civium, de quibus suppressendis continuo laboratur, Ochlocratiam omnium immanissimam tyrannidem judicamus, tum haud dubio gravius sit, plurimum infimorum iniquam tyrannidem experiri, quàm unius principis aut aliquorum Procerum.

§. 7. Interim cum in ea omnia furibundè convertantur, ordo omnis sensim tollatur, & despectui infimis sint ex infimis delecti Magistratus, & cum pessimi sint etiam pessimis metuendi, tandemque precario imparent, & pro accepta à pessimis autoritate, reddere & præstare pessimis quævis agendi licentiam cogantur, haud illa persistere potest, & ut per
Ochlo-

Ochlocratiam Democratia corrumpitur, ita Ochlocratia per Anarchiam tandem tota debellatur.

§. 8. Est autem Anarchia, quasi tu dixeris, nullum Imperium, funus ipsum, ut ita loquar, Imperii, & cadaver, in quo pessimi, quorum major fere est multitudo ubique, non jam iussa diutius sibi Magistratum similitum, sed vesanz libidinis suaz impetum sequuntur.

§. 9. Quod omni tyrannide & corrupto Imperio majus malum est, cum omnium etiam bonorum intersit, malos potius, quam nullos, Rempublicam administrare.

F I N I S.

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

... ..

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

